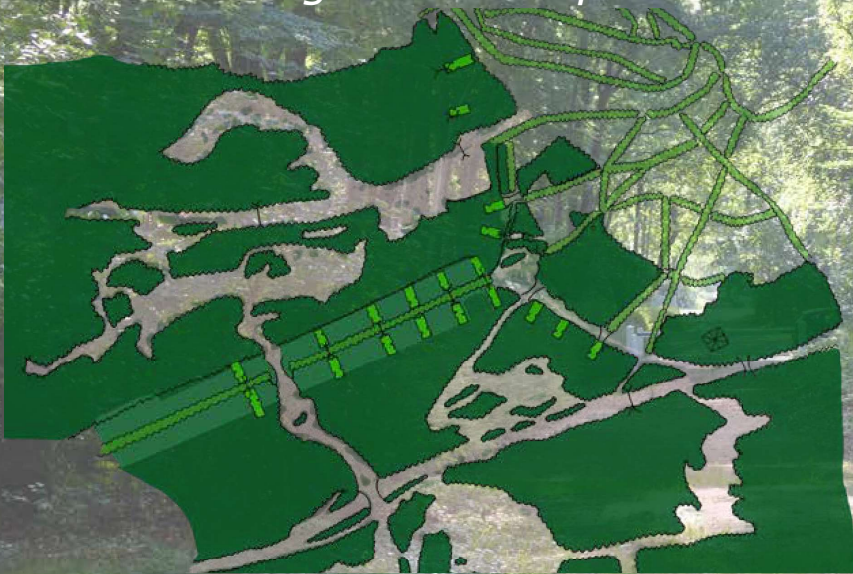

Gezond Groen

Een integrale visie op de Amersfoortse Heuvelrugzone

KRUIT ■ KOK
LANDSCHAPSARCHITECTEN

VOORWOORD

Ons waardevolle groen in een groeiende stad Amersfoort groeit.

Een diverse en aantrekkelijke woningmarkt, goede bereikbaarheid van (hoogwaardige) werkgelegenheid en unieke natuurgebieden maken van Amersfoort een zeer geliefd vestigingsgebied. Maar dat alles heeft ook een keerzijde: ruimte en leefbaarheid staan onder druk.

We willen als stad groeien met behoud van onze kwaliteiten. We kiezen er daarom voor om te verstedelijken volgens bepaalde principes. Deze principes gaan uit van nabijheid en concentratie van wonen en werken rondom de OV knopen én van het creëren van robuuste landschappen voor de leefbaarheid. Zonder een hoogwaardig groen raamwerk voor recreatie en ecologie kunnen we de groei niet faciliteren.

Met deze koers ligt het voor de hand dat we terughoudend zijn ten aanzien van zogenaamde hagelslag- of confettimethoden waarbij (vooral) woningbouw in ruimtelijke zin verspreid landt. Natuurlijk zien we buiten de focus op knooppunten ook mogelijkheden voor ontwikkelingen elders, maar dan wel binnenstedelijk en liefst multimodaal ontsloten.

Vertaalslag naar Heuvelrugzone

Voor de Amersfoortse Heuvelrugzone is de consequentie van bovenstaande ruimtelijke koers evident; dit is niet het gebied waar we als stad de grote aantallen gaan realiseren. Nee, het is een gebied dat van belang is voor het randvoorwaardelijke natuurlijke raamwerk. De Heuvelrugzone in Amersfoort dreigt al richting een kantelpunt te gaan waarbij het van een groen landschap met functies verandert in een functioneel landschap met groen.

We zetten daarom voor dit gebied primair in op vergroening en versterking van de robuustheid, de bosbeleving en het beter naar voren halen van de cultuurhistorische waarden. Dit willen we doen door het zoveel mogelijk doorzetten van het bos van de Heuvelrug richting de stad (infinity forest) en daarnaast ook ruimte te bieden aan de zanderige, drogere biotoop met zijn hoge ecologische waarde.

Ruimte voor passende ontwikkeling

Binnen het natuurlijke raamwerk zien we beperkt ruimte voor ontwikkelingen. Ontwikkelingen die dit gebied altijd gekenmerkt hebben. Het zit immers vol met functies als wonen, werken, onderwijs en recreatie. Deze functies geven het gebied zijn dynamiek en worden daarom ook gekoesterd. Echter, ten aanzien van een (sterke) groei van functies zijn we terughoudend. Versterking, betredingsdruk en ecologische verdringing zijn acute zaken en moeten door ons op een goede manier opgepakt worden.

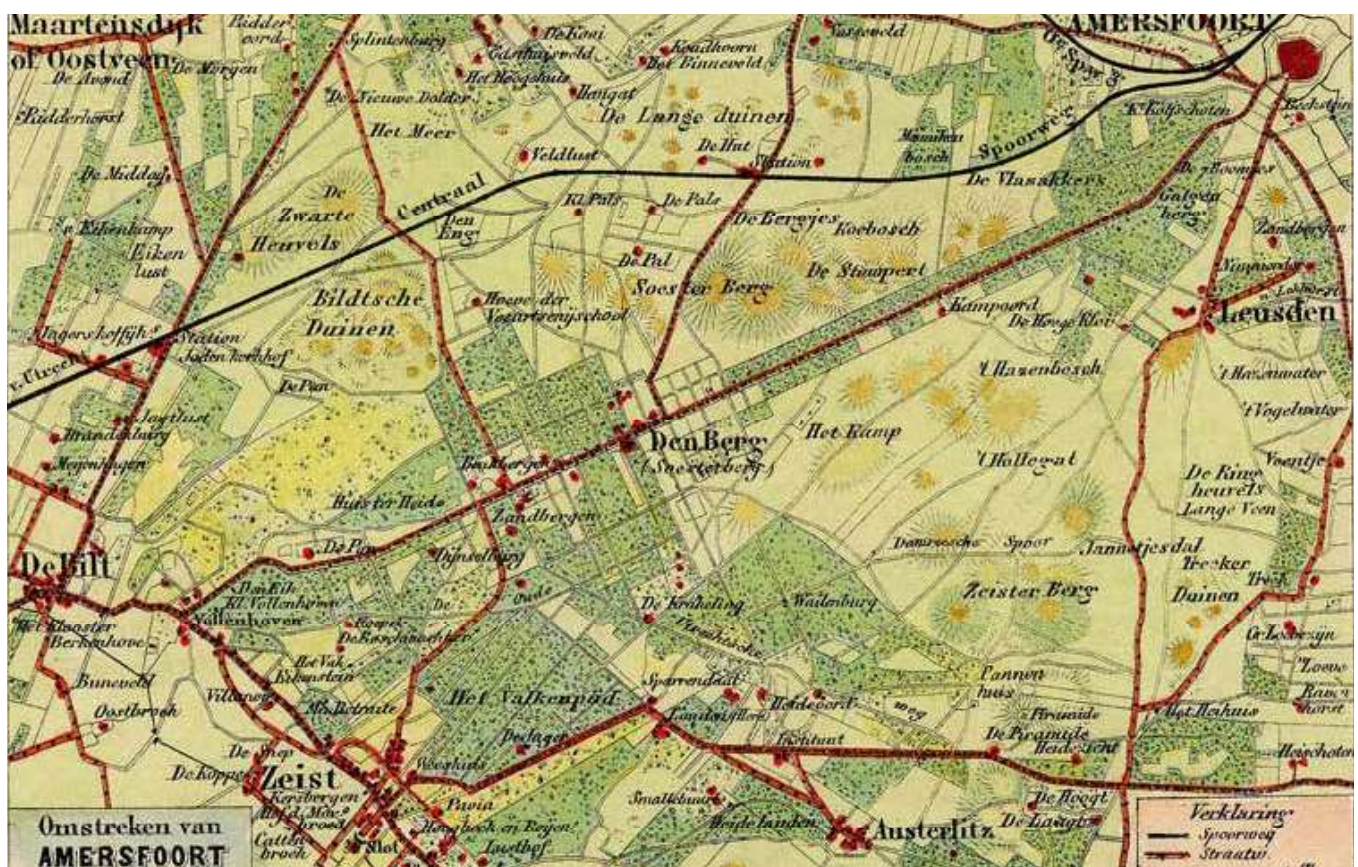
Daarom koppelen we in deze visie de mogelijkheden voor ontwikkelingen aan een specifieke zone die gedefinieerd wordt door de Barchman Wuytierslaan, de Daam Fockemalaan en de Wegh der Weegen.

Via een zogenaamde 'bossparkgordel' wordt de robuuste groenstructuur gecontinueerd (of minimaal onderbroken) zodat de bosbeleving en de bosstructuur zich -via stadsparken en lanen- doorzetten richting en in de stad. Binnen die gordel is ruimte voor (beperkte) ontwikkeling van de functies wonen, werken, onderwijs, et cetera. Die ontwikkelingen zijn in beginsel kleinschalig maar kunnen een groter ruimtebeslag hebben wanneer er sprake is van meerwaarderecreatie. Zo kunnen we ruimte blijven bieden voor ontwikkelingen die het gebied functioneel en ruimtelijk versterken.

Wethouders Janssen (Ruimtelijke Ontwikkeling) en Kraanen (Stedelijk Beheer)

INHOUDSOPGAVE

Historische toeristische kaart 1887

Inhoudsopgave	2
Inleiding	5
Aanleiding en opgave	
Samenwerking en proces	
Leeswijzer	
1. Ontwikkelingsgeschiedenis	9
Amersfoortse Heuvelrug	
2. Visie Amersfoortse Heuvelrug	11
Strategie 1: Infinity forest	13
Strategie 2: Robuust natuurraamwerk	17
Strategie 3: Karaktervolle deelgebieden; Parels en kroonjuwelen op poetsen en toevoegen	29
Strategie 4: Versterken netwerk van recreatieve routes	35
Strategie 5: Zoneren van recreatieve intensiteit	45
Strategie 6: Limiteren en zoneren van stedelijke ontwikkelingen	49
Visiekaart	55
Colofon	57
Bijlage	

L2003 R002 Analyse en ontwikkelingsscenario's

INLEIDING

Context

Projectgebied

Aanleiding en opgave

Aan de zuidkant van Amersfoort, in de overgang van stedelijk naar landelijk gebied, ligt het bijzondere gebied de Utrechtse Heuvelrugzone.

In deze studie focussen we op het Amersfoortse deel, een relatief smal deel van dit Nationaal Park.

De Amersfoortse Heuvelrug, staat onder druk. Dit manifesteert zich in de volgende aspecten:

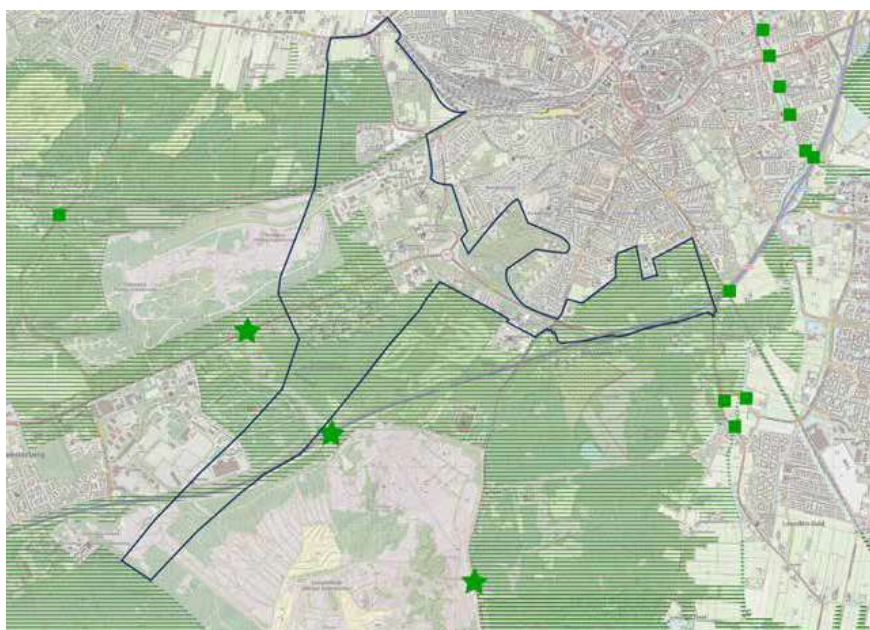
- Recreatieve druk op het gebied
- Stedelijke ontwikkelingen op private percelen
- Gemeentelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en het delpplan wonen.

Ondanks talrijke inspanningen gaat de natuurkwaliteit en daarmee de biodiversiteit in Nederland en op de Heuvelrug achteruit. Dit is zorgelijk. Een robuuste natuurlijke basis vormt het fundament voor vele behoeften die wij als menselijke gebruiker hebben. Alleen als de groene basis op orde is kunnen we wonen, werken en recreëren op een gezonde manier en een economische positie innemen die voor de lange termijn houdbaar is. Een goed functionerend natuurlijk systeem, met ruimte voor natuurlijke processen en voldoende biodiversiteit, vormt dus een belangrijke drager voor een welvarende en gezonde stad en regio en is mede bepalend voor het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven. Naast een duurzaam groene basis is een goed functionerend stedelijk systeem essentieel voor een gezonde stad. Amersfoort zet in op groei op een duurzame manier. Dit betekent concentratie op focusgebieden binnen een robuust groenblauw raamwerk.

De Amersfoortse Heuvelrug is een snijvlak waar deze ambities elkaar tegenkomen. De balans is precair. Het omslagpunt van een waardevol groengebied met daarin stedelijke functies naar een stedelijke gebied met enkele groenplekken is dichtbij. Het is nu het moment om de koers voor de toekomst te bepalen.

Daarnaast wil de gemeente invulling geven aan doelen uit o.m. de Groenvisie en kaders bieden voor nieuwe beheerplannen voor dit gebied en met deze visie een relatie leggen met de omgevingsvisie.

Het integrale karakter van de opgave voor de Amersfoortse Heuvelrug vraagt om een visie die de ruimtelijke, programmatische en organisatorische samenhang van het gebied kan versterken, of zoals het raadsbesluit van 18 februari 2020 aangaf: "een integrale afweging tussen verschillende ambities en functies". Het doel is om te komen tot een samenhangende en integrale visie die antwoord geeft op hoe we willen omgaan met de toenemende druk (vanuit nieuwe ontwikkelingen, doelstellingen en dilemma's) en hoe we de groene, ecologische en cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied behouden en kunnen versterken. Uiteraard zien en herkennen wij ook andere opgaven in het gebied zoals de waterhuishouding en de verdroging. Met de visie hebben we echter de focus gelegd op de bovengrond en de functies aldaar, omdat daar onze urgentie zat.

Interpretatie uitspraken raad

Groen recreatief raamwerk

- Verbindingen (natuur en recreatie) verbeteren is belangrijk.
- Pleidooi voor clustering en concentratie.
- Bewaak de balans tussen natuur, recreatie en woningbouw.
- Eenheid *in* verscheidenheid.

Stedelijke ontwikkelingen

- Natuur en recreatie zijn de kernwaarden waaraan andere ontwikkelingen getoetst moeten worden.
- Stedelijke ontwikkelingen zijn (beperkt) mogelijk om het gebied te versterken en staan ten dienste van groen- en natuurontwikkeling.
- Maatwerk per plek.
- Algemene spelregels vooraf gesteld maar daarna verscheidenheid per gebied.

Met de visie hebben we een toekomstbestendig raamwerk én handelingsperspectief voor de Amersfoortse Heuvelrugzone. Op gebiedsniveau levert dit de kaders voor de toekomstige ontwikkelingen en beheerplannen.

In deze studie focussen we op het "Amersfoortse deel", zonder onze buurgemeenten uit het oog te verliezen.

Samenwerking en proces

Deze visie is tot stand gekomen middels een intensief proces waarin diverse stakeholders betrokken zijn geweest. De bewoners van Amersfoort zijn via een enquête gevraagd naar de huidige waarden en toekomst van de Amersfoortse Heuvelrug. De uitkomsten van de enquête hebben wij meegenomen in dit proces (zie bijlage voor een samenvatting van de enquête).

Door middel van drie scenario's en een aantal stellingen met verschillende invalshoeken hebben we bij de gemeenteraad gepeild welke richting de Amersfoortse Heuvelrug zich mag ontwikkelen. De algemene tendens was een zo groen mogelijke Heuvelrug. Natuur en recreatie zijn de kernwaarden waaraan andere ontwikkelingen getoetst moeten worden. Stedelijke ontwikkelingen zijn (beperkt) mogelijk om het gebied te versterken en staan ten dienste van groen- en natuurontwikkeling. De centrale vraag is: "Hoe bewaak je op een duurzame manier een robuuste groene bosgebied met natuurwaarden zonder een gebied geheel op slot te zetten voor recreatieve en stedelijke ontwikkelingen?"

In een viertal workshops waarin zowel de grondeigenaren met ontwikkelambities, natuur- en milieuorganisaties, betrokken ambtenaren als vertegenwoordiging van omwonenden aan deelnamen hebben we deze vraag en oplossingsrichtingen verkend. De uitkomsten zijn vertaald in deze visie die beschouwd moet worden als een ontwikkelingsstrategie.

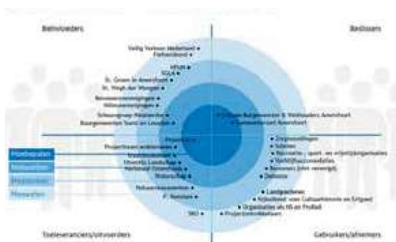
De visie biedt handvaten en spelregels om de integrale waarde van de Amersfoortse Heuvelrug te bewaken en te versterken.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bestaat uit een korte samenvatting van de uitgebreide analyse. Doordat de Amersfoortse Heuvelrug bestaat uit een verzameling van verschillende deelgebieden met weinig onderlinge samenhang focussen we ons in de samenvatting juist op de kansen voor samenhang. Individuele kwaliteiten, kansen en bedreigingen van de deelgebieden zijn terug te vinden in de bijlage.

In hoofdstuk 2 wordt de integrale visie omschreven. Dit hoofdstuk vormt de kern van het rapport.

In de bijlage wordt ingezoomd op de verschillende thematische lagen en deelgebieden en worden handvaten en aanbevelingen gedaan voor toekomstige ontwikkelingen.

Stakeholders en proces

A photograph of a tree-lined street. In the foreground, a large, textured tree trunk is prominent on the left. To its right, another tree trunk is visible. The background shows a paved road with a white fence and more trees. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

1. DE ONTWIKKELINGSGESCHIEDENIS VAN DE AMERSFOORTSE HEUVELRUG

1900

1975

Locatie en infrastructuur

De stad Amersfoort dankt zijn ontstaan en naam aan een doorwaadbare plaats of voorde in de rivier de Eem. Bewoning op de Amersfoortse Heuvelrug en omgeving gaat ver terug in de tijd. Al in de steentijd trokken jagers en verzamelaars door de regio. Bij archeologisch onderzoek zijn de restanten van jachtkampjes aangetroffen. Ook uit de bronstijd en ijzertijd zijn grafheuvels bekend, zoals bij de Galgenberg, De Vlasakkers en de Leusderheide.

De eerste vermelding van Amersfoort dateert uit 1028. De nederzetting kreeg op 12 juni 1259 stadsrechten van de Utrechtse bisschop. Door komst van de spoorwegen, in 1863 de lijn Utrecht - Zwolle en ruim tien jaar later de verbinding Amsterdam - Apeldoorn werd de stad een belangrijk knooppunt en een geliefde stad om te wonen en te werken mede ook door het groene woonmilieu. Amersfoort werd en is nog steeds groeistad.

Rond 1870 werd Amersfoort door de regering als garnizoensstad aangewezen, mede vanwege de centrale ligging aan spoorwegen en nabij heideterreinen die als oefenterrein konden dienen, zoals de Vlasakkers en de Leusderheide.

Van heide naar bos

De Amersfoortse Heuvelrug kenmerkt zich nu door de grote hoeveelheid bomen en bos. Dit is echter niet altijd zo geweest. Tot 1875 was de Heuvelrug vooral een ruig heidelandschap. Vanaf de Galgenberg op Klein Zwitserland had

men ruim uitzicht over de heide. De Wegh der Weegen (Amersfoortsestraat | Utrechtseweg) is rond 1650 door Jacob van Campen ontworpen als classicistische kaarsrechte weg van 60 meter breed als verbinding tussen de Galgenberg van Amersfoort en Utrecht dwars door het ruige heidelandschap. De aanleg van de route werd gefinancierd door middel van een slimme gebiedsontwikkeling. Aan beide zijden van de route werden ruime bouwpercelen, 'de vakken', gecreëerd, bedoeld voor de aanleg van bossen en buitenplaatsen voor de stedelijke elite. De percelen werden gratis uitgegeven, in ruil voor de aanleg en het onderhoud van een eigen stukje wegprofiel. Met uitzondering van de heide in gebruik als militair oefenterrein is de Heuvelrug nu voornamelijk bebost.

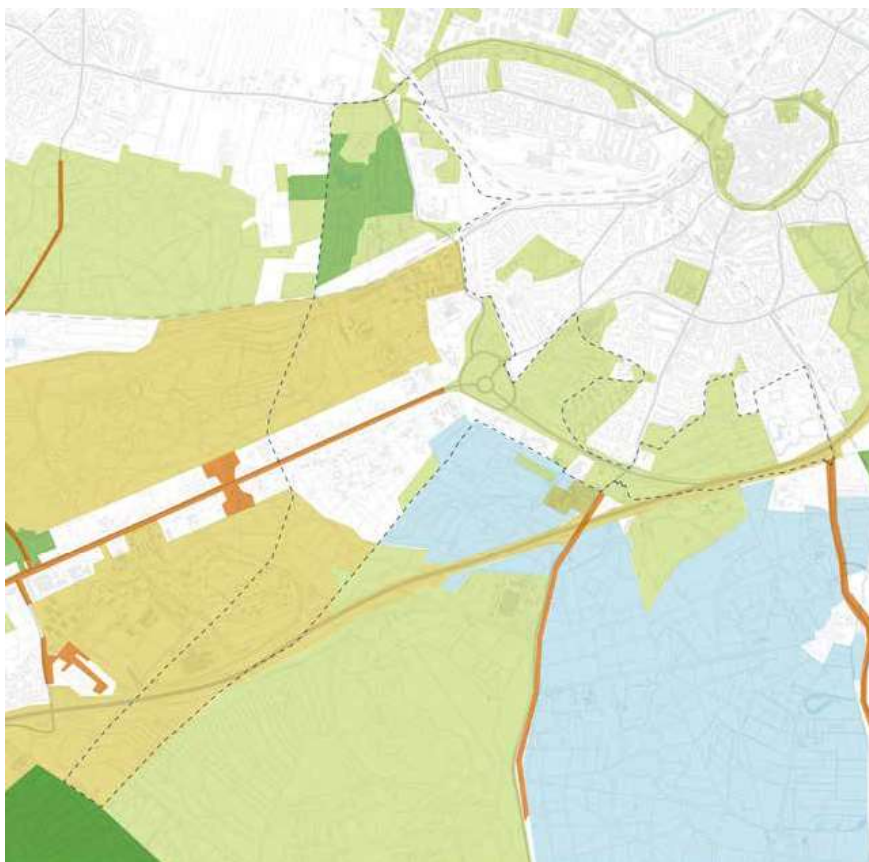
Instellingen en monumenten transformeren

De ontwikkeling van monumentale gebouwen, landgoederen en zorg- en onderwijsinstellingen in de bossen van de Amersfoortse Heuvelrug is na de aanleg van de Wegh der Weegen doorgegaan, in de zone direct rondom de stad. Landgoedontwikkeling Zon en Schild, de Kloosters Onze Lieve Vrouwe Ter Eem en Monseigneur Blom zijn hiervan voorbeelden. Deze instellingen zijn aan het transformeren tot multifunctionele knooppunten.

In de laatste jaren is vraag naar woningbouw sterk toegenomen. In particuliere bossen o.a. langs de Wegh der Weegen vindt verdichting plaats. Tevens neemt de recreatiedruk ook toe.

A photograph of a long, straight path lined with tall, bare trees in a forest. The path is covered with fallen brown leaves, and the trees are tall and thin, with no leaves on their branches. The path leads towards a bright light at the end, creating a strong sense of perspective. The sky is overcast and grey.

2. VISIE AMERSFOORTSE HEUVELRUG

Eigendommen

Inleiding

De identiteit van de Amersfoortse Heuvelrug als onderdeel van het Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug is kort te typeren: bossen en hoogteverschillen.

Uiteraard is er meer; ook bijzondere monumenten, mooie woonmilieus en recreatieve voorzieningen maar het groen en de natuurwaarden zijn dominant.

De ambitie is behoud en versterking van de groene identiteit van de Amersfoortse Heuvelrug. Door de verstedelijkingsdruk staat deze groene identiteit onder druk. De Amersfoortse Heuvelrug is qua eigendomssituatie gefragmenteerd; er zijn vele particuliere eigenaren en de gemeentegrenzen zijn grillig. Dit maakt het gebied kwetsbaar. Reeds nu is de balans van een oneindig bosmilieu waarin functies liggen aan het omslaan naar stedelijke functies waar nog een groen decor omheen staat. Deze ontwikkelingen zijn desastreus voor de identiteit en kwaliteit van de Heuvelrug.

Er is een lange termijn strategie noodzakelijk om de groene identiteit en de natuurwaarden te behouden en te versterken. Alle ontwikkelingen zijn ondergeschikt aan deze doelstelling. Dit betekent echter niet dat de boel op slot moet. Er is hier sprake van een stadsrandzone met veel potentie voor het versterken van recreatieve mogelijkheden en bijzondere woonvormen

Om met alle stakeholders op de Heuvelrug de balans te vinden en de toekomst veilig te stellen, stelt deze visie een zestal strategieën voor.

Deze strategieën zijn:

- 1. Infinity forest
- 2. Robuust natuurraamwerk
- 3. Karaktervolle deelgebieden en kroonjuwelen
- 4. Netwerk recreatieve verbindingen
- 5. Zonering recreatie
- 6. Zonering stedelijke ontwikkelingen

Deze thematische lagen vormen samen de ontwikkelingsvisie voor de Amersfoortse Heuvelrug. De lagen zijn volgordelijk.

De **bovenste** lagen of strategieën zijn van grotere betekenis voor de identiteit en waarde van de Amersfoortse Heuvelrug dan de onderste. **Samenwerk**, evenwichtige afwegingen op het schaalniveau van de Heuvelrug en maatwerk zijn noodzakelijk.

Infinity forest

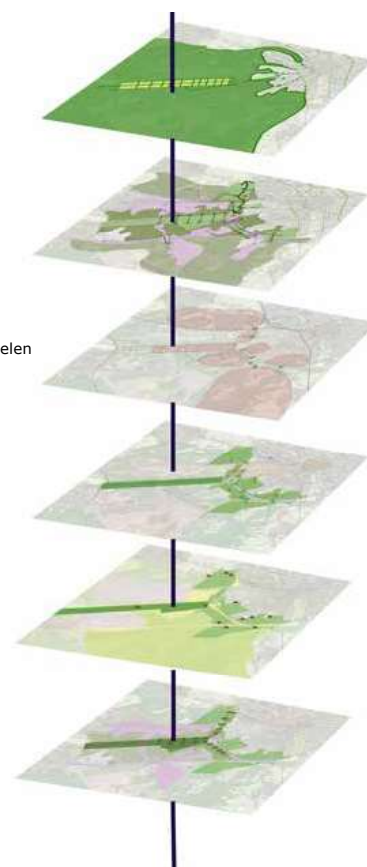
Robuust natuurraamwerk

Karaktervolle deelgebieden en kroonjuwelen

Netwerk recreatieve verbindingen

Zonering recreatie

Zonering stedelijke ontwikkelingen

De zes strategieën

2.1 Strategie 1: Infinity forest

Behoud en versterking groene identiteit Amersfoortse Heuvelrug

Infinity forest

Infinity forest

De ambitie is behoud en versterking groene identiteit Amersfoortse Heuvelrug. Deze ambitie valt uiteen in een beleavingscomponent en een natuurwaardecomponent. Het concept 'infinity forest' tot in de kern van Amersfoort benadrukt de continuïteit en de beleavingswaarde van het oneindige bomendak op de Amersfoortse Heuvelrug.

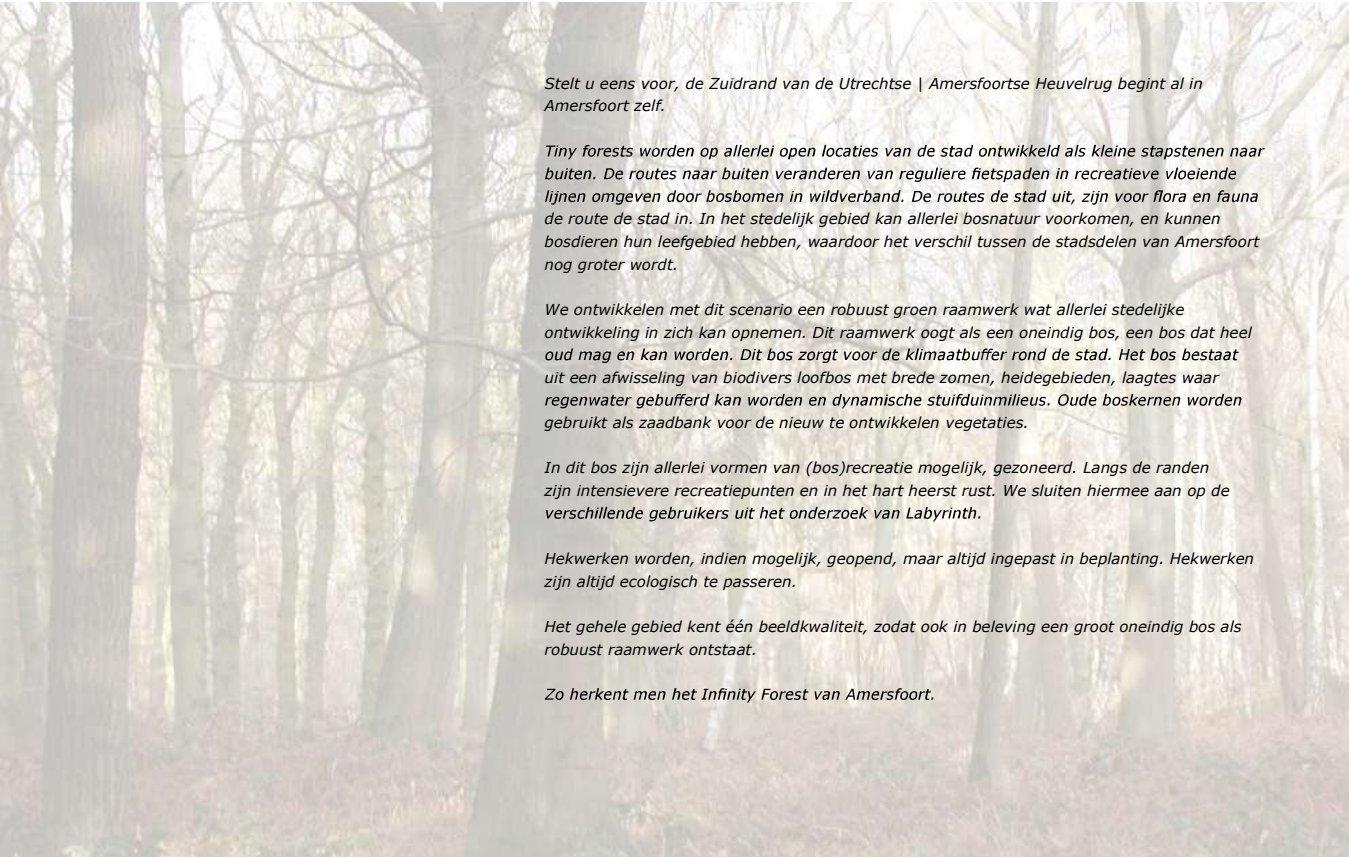
Ongeacht de functie van het terrein is het de ambitie om een continu bomendak te behouden en te creëren. Er is op dit moment een verschil tussen de gebieden binnen en buiten de ringwegenstructuur.

Erbinnen bestaat de groene identiteit uit enkele robuuste parkbossen zoals Klein Zwitserland, Nimmerdor en het bos rondom het Belgenmonument. Daarnaast staan er vele bomen in tuinen en laanbeplanting langs alle radiale wegen vanaf de binnenstad. De betekenis van het bomendak verschuift van 'stedelijk decor' tot 'bosbiotoop met hoge natuurwaarden' naarmate de stedelijke invloed minder wordt.

Aan de buitenkant van de rondweg ligt een zone met particuliere terreinen die het meeste onder druk staan door stedelijke ontwikkelingen. Het doorlopen van het bos en bomendak tot aan de ringwegenstructuur en eroverheen is essentieel voor het behouden van en het versterken van de groene identiteit; het 'infinity forest'.

Infinity Forest

Stelt u eens voor, de Zuidrand van de Utrechtse | Amersfoortse Heuvelrug begint al in Amersfoort zelf.

Tiny forests worden op allerlei open locaties van de stad ontwikkeld als kleine stapstenen naar buiten. De routes naar buiten veranderen van reguliere fietspaden in recreatieve vloeiende lijnen omgeven door bosbomen in wildverband. De routes de stad uit, zijn voor flora en fauna de route de stad in. In het stedelijk gebied kan allerlei bosnatuur voorkomen, en kunnen bosdieren hun leefgebied hebben, waardoor het verschil tussen de stadsdelen van Amersfoort nog groter wordt.

We ontwikkelen met dit scenario een robuust groen raamwerk wat allerlei stedelijke ontwikkeling in zich kan opnemen. Dit raamwerk oogt als een oneindig bos, een bos dat heel oud mag en kan worden. Dit bos zorgt voor de klimaatbuffer rond de stad. Het bos bestaat uit een afwisseling van biodivers loofbos met brede zomen, heidegebieden, laagtes waar regenwater gebufferd kan worden en dynamische stuifduinmilieus. Oude boskernen worden gebruikt als zaadbank voor de nieuw te ontwikkelen vegetaties.

In dit bos zijn allerlei vormen van (bos)recreatie mogelijk, gezoneerd. Langs de randen zijn intensievere recreatiepunten en in het hart heerst rust. We sluiten hiermee aan op de verschillende gebruikers uit het onderzoek van Labyrinth.

Hekwerken worden, indien mogelijk, geopend, maar altijd ingepast in beplanting. Hekwerken zijn altijd ecologisch te passeren.

Het gehele gebied kent één beeldkwaliteit, zodat ook in beleving een groot oneindig bos als robuust raamwerk ontstaat.

Zo herkent men het Infinity Forest van Amersfoort.

Infinity forest

Oude boskernen

2.2 Strategie 2: Robuust natuurraamwerk

Verhogen biodiversiteit en vastleggen van het minimum robuust natuurraamwerk

De groene identiteit van de Amersfoortse Heuvelrug bestaat uit meer dan de groenbeleving. Naast de wens om een continu bosmilieu op de Heuvelrug te handhaven is het ook de ambitie om de biodiversiteit te behouden en te verbeteren. De opgave is een waarneembare toename van kenmerkende plant- en diersoorten. Hiervoor wordt er een natuurwerkwerk gedefinieerd op basis van doelsoorten. We onderscheiden een natuurnetwerk voor het bosbiotoop en een natuurnetwerk voor een droge zandige biotopen. Beide biotopen samen maken het natuurnetwerk Amersfoortse Heuvelrug wat onlosmakelijk verbonden in aan het concept 'Infinity forest'. Als onderdeel van een gezond bosbiotoop zijn robuuste boskernen, boscorridors en vele randen en mantelzomen van belang.

Ook is het koesteren van oude bosbodems, het verbeteren van de bodem en het vasthouden van zoveel mogelijk water op de Heuvelrug essentieel.

2.2.1 Robuust raamwerk van boskernen en boszones; de bosbiotoop

Het bosbiotoop bestaat uit verschillende soorten bossen. We onderscheiden het gemengde natuurbos en het landgoedbos (park- en stinzenbos) als beheereenheden.

De doelsoorten voor het bosbiotoop op de Amersfoortse Heuvelrug zijn:

Fauna

Boommarter, Das, Eekhoorn, Rosse Vleermuis, Zwarte specht, Havik, Grote bonte specht, Bonte vliegenvanger, Glanskop, Kuifmees en Hazelworm

Flora

Dalkruid, Lelietje van dalen, Salomonszegel, Blauwe bosbes

Bestaande (oude) boskernen dienen ten alle tijden behouden te blijven. Dit is de genenbank voor de toekomst.

Daarnaast zijn er in de huidige situatie een aantal robuuste boskernen te definiëren. Onder boskern verstaan we een bos met een minimale maat van 150 meter bestaande uit een kern van 90-100 meter en een mantelzoom van 30 meter.

Voor een gezonde bosbiotoop voor flora en fauna is het verbinden van boskernen belangrijk.

Hiervoor is een robuust raamwerk van kerngebieden die verbonden zijn door boscorridors essentieel. Voor de deelgebieden waar de stedelijk druk hoog is, zoals in de zone ten zuiden van de rondweg, naast de ambitie om het bomendak continu te houden ook de eis gesteld aan een minimum robuust bosnetwerk ten behoeve van flora en fauna.

Deze boscorridors zijn 50 tot 100 meter breed afhankelijk van de positie ten opzichte van de boskernen.

Oude boskernen

Oude boskern:	
	uiterst waardevol
	zeer waardevol
	waardevol

Twee biotopen

Bosbiotoop

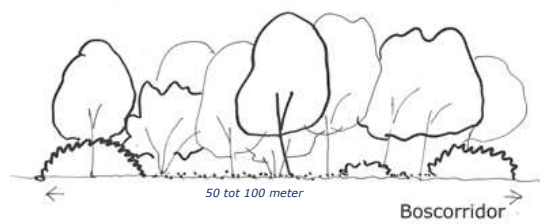
Schrale zandige biotopen

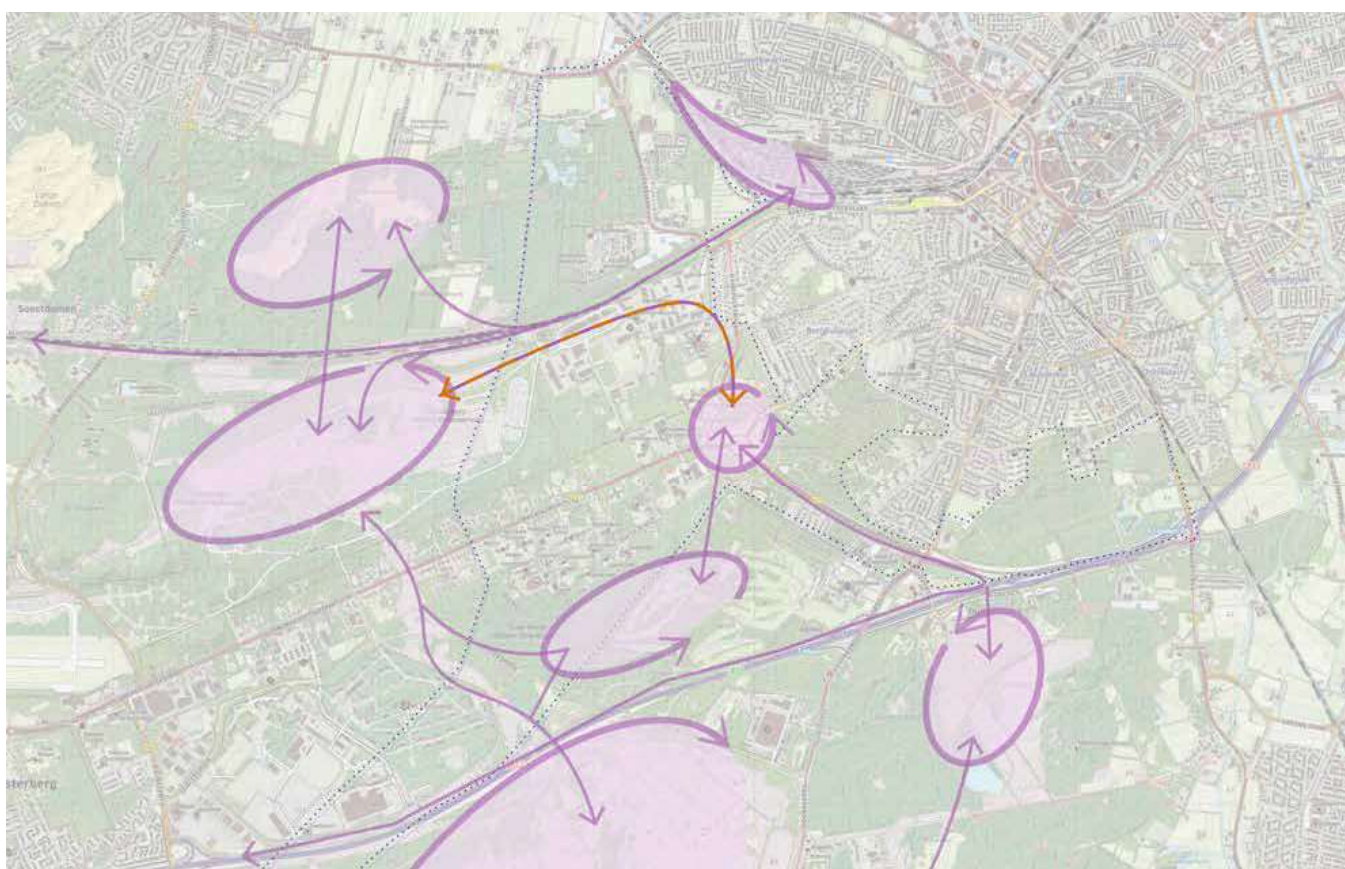
Lanen

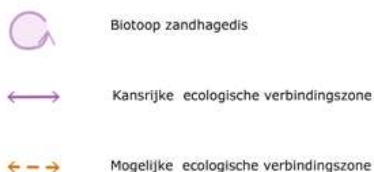
Boscorridors

Maatvoering van boselementen

Netwerk van droge schrale biotopen

2.2.2 Netwerk van droge schrale biotopen

Naast een bosbiotoop kent de Heuvelrug enkele kerngebieden van zandige droge biotopen zoals de heidegebieden op de militaire terreinen.

De doelsoorten voor dit droge schrale en zandige biotoop zijn: Zandhagedis, Roodborsttapuit, Schavertje, Hooibeestje, Bruin Zandoogje, Geelsprietdikkopje.

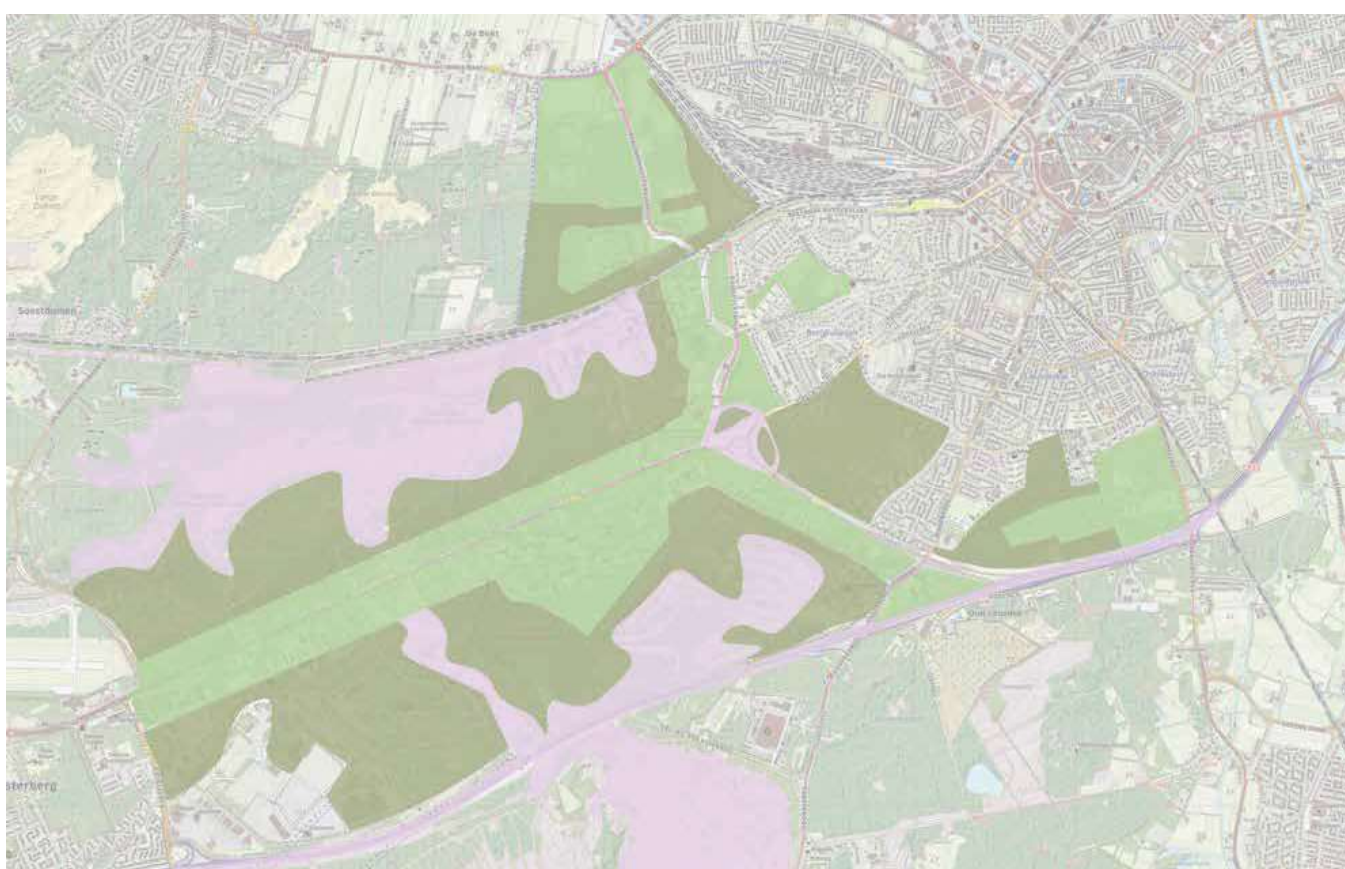
Bestaande kerngebieden van deze biotoop liggen op de militaire oefenterreinen Vlasakkers en Leusderheide, de Soesterduinen, Golfbaan Hoge Kleij, op Landgoed Den Treek en het spooreplacement. Het is niet de intentie om bos te kappen maar juist om deze biotoop te versterken. Er is een geïsoleerde biotoop op de Stichtse Rotonde - Belgenmonument. Hier is onder andere een populatie van de zandhagedis aanwezig. Het is de ambitie om dit kerngebied te behouden en te verbeteren.

Het netwerk aan droge zandige biotopen bestaat uit verbindingen van deze kerngebieden. Voorgestelde verbindingzones:

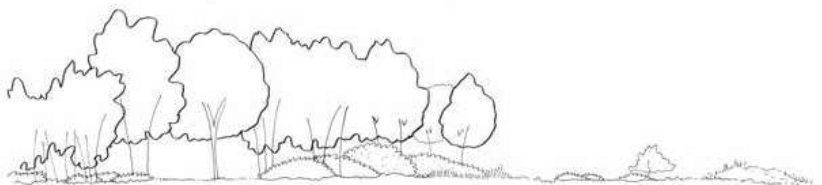
- (Snel)wegbermen op het zuiden als droge zandige biotoop inrichten, waar zich heide en schrale vegetatie kan ontwikkelen
- Zuidelijke bermen rondweg als droog zandige biotoop inrichten
- Droge schrale verbinding langs het spoor
- Hoge Kleiweg

Voor de visie van de Amersfoortse Heuvelrug is het verbinden van de biotoop Stichtse Rotonde - Belgenmonument met andere kerngebieden een specifieke opgave (faunapassages en maatregelen om te ontsnipperen).

Ook de verbinding met de heidecomplexen op het golfterrein de Hoge Kleij via de Hoge Kleiweg dient als kans nader onderzocht te worden.

Natuurdoeltypen en bosbeheerseenheden

- Landgoedbos
- Natuurbos
- Schrale zandige biotopen

2.2.3 Beheerseenheden en natuurdoeltypen

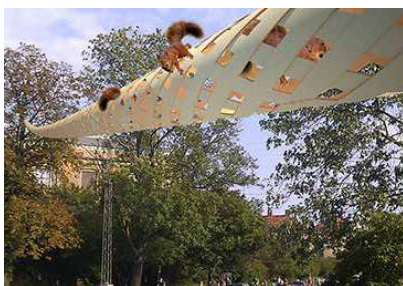
Een groot deel van het projectgebied is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS, synoniem Natuur Netwerk Nederland (NNN)). De militaire oefenterreinen zijn buiten het NNN gehouden, maar grote delen van de bossen zijn wettelijk beschermd door het NNN (zie p.12 bijlage L2003 R002).

Binnen het bosbiotoop maken we onderscheid in beheertypen. We onderscheiden landgoedbossen en gemengde natuurbossen.

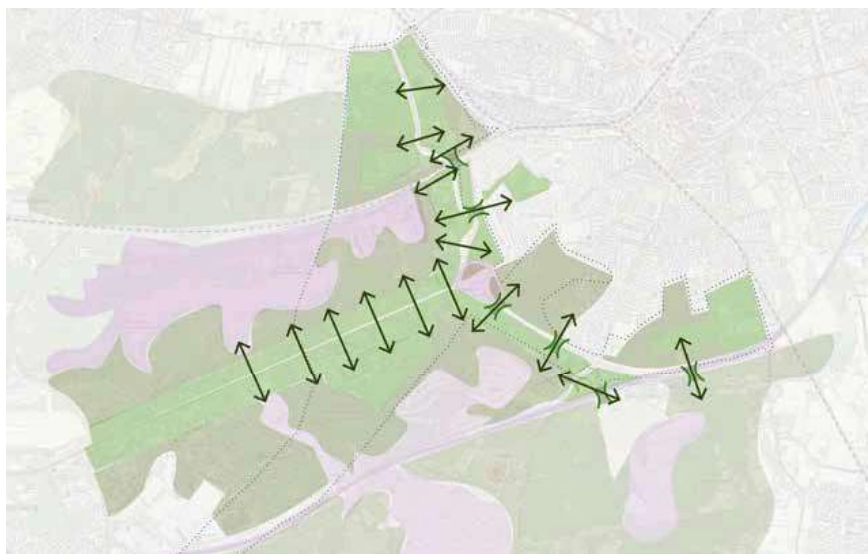
Bij landgoedbossen is het beheer gericht op het instand houden van de cultuurhistorisch en landschapsarchitectonische karakter van park- en stinzenbossen. De gebruiksdruk is relatief hoog.

Bij de natuurbossen is het beheer gericht op het maximaliseren van biodiversiteit en het duurzaam instand houden van de boskernen. Recreatiedruk kan nog steeds aanwezig zijn maar wordt gezoned binnen het deelgebied.

We verwijzen daarvoor naar de bosbeheersplannen.

Verskillende mogelijkheden voor natuurinclusieve bruggen en groene corridors

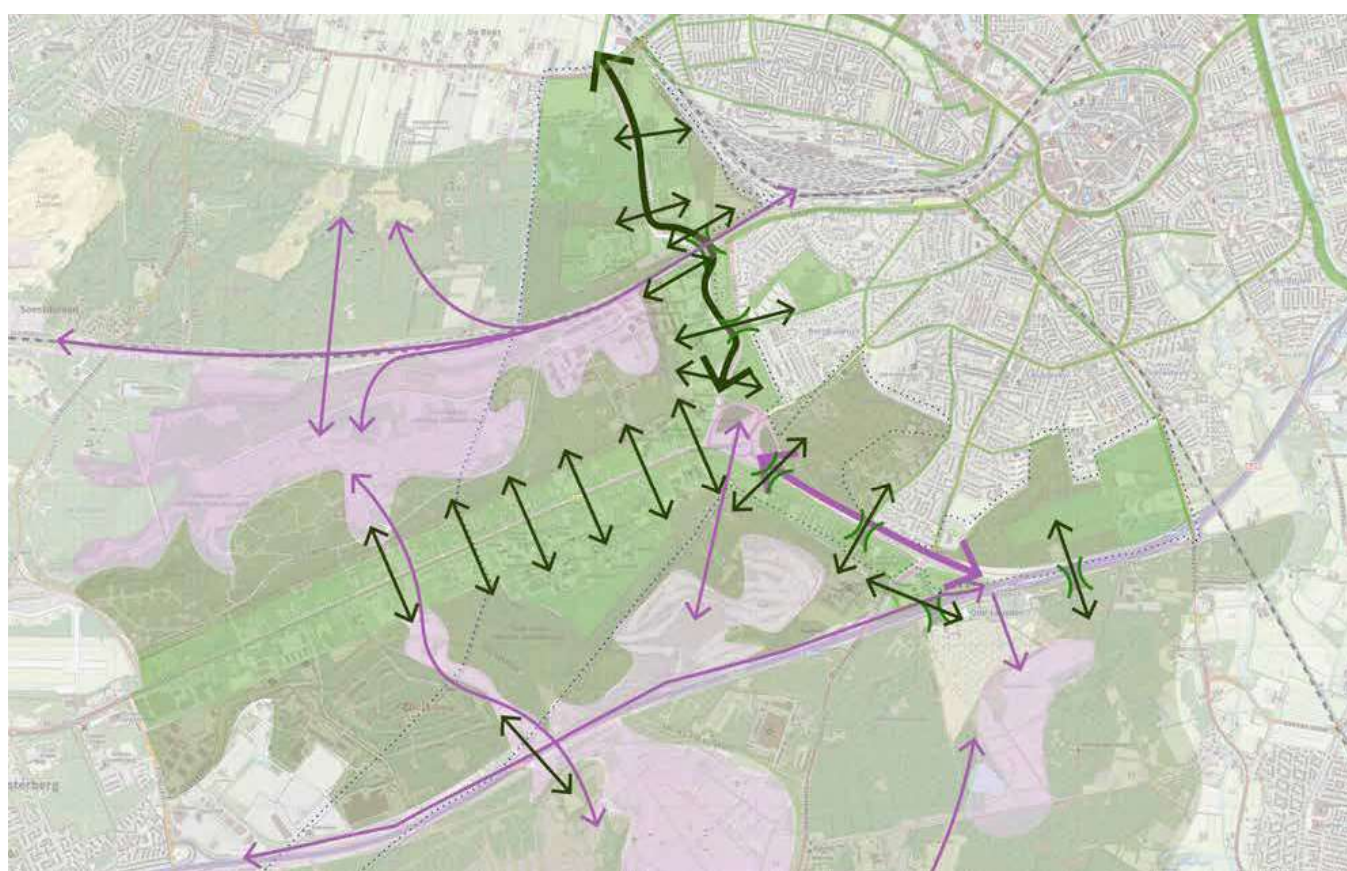
Groene bruggen en groene corridors in de visie

2.2.4 Natuur inclusieve bruggen, ecologische verbindingzones en faunapassages

Het is voor een robuust natuuraanpak van groot belang dat leefgebieden verbonden en ontsnippert worden. Op de Amersfoortse Heuvelrug geldt dit voornamelijk voor de infrastructuurbundel ringwegenstructuur – N221 – A28. De visie heeft de gewenste verbindingzones dwars over de wegstructuren aangegeven. Deze onder- en bovengrondse ecologische verbindingzones en faunapassages moeten specifiek uitgewerkt worden per doelsoort.

Naast de specifieke faunapassages op zichzelf is het van belang dat deze uitkomen op ecologische verbindingzones. Dit zijn boscorridors van minimaal 50 meter breed die uitkomen bij een boskern. Deze maat van 50 meter is op dit moment niet overal aanwezig. Het streven is om in geval van (stedelijke) ontwikkelingen de boscorridors te realiseren of te verbeteren.

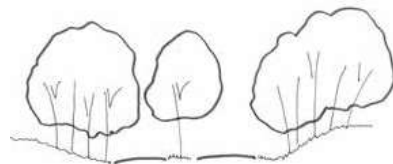
De nieuw te realiseren (fiets)bruggen over de ringwegenstructuur en A28 worden waar mogelijk natuurinclusief aangelegd zodat ze ook kunnen fungeren als faunapassage voor kleine zoogdieren, amfibieën en reptielen, vlinders en insecten.

Robuust Natuurraamwerk

- Lanen in stedelijk gebied
- Landgoedbos
- Natuurbos
- Schrale zandige biotopen
- Faunapassages en boscorridor
- Droge en schrale verbindingen
- Groene brug

Westelijke Rondweg als boscorridor

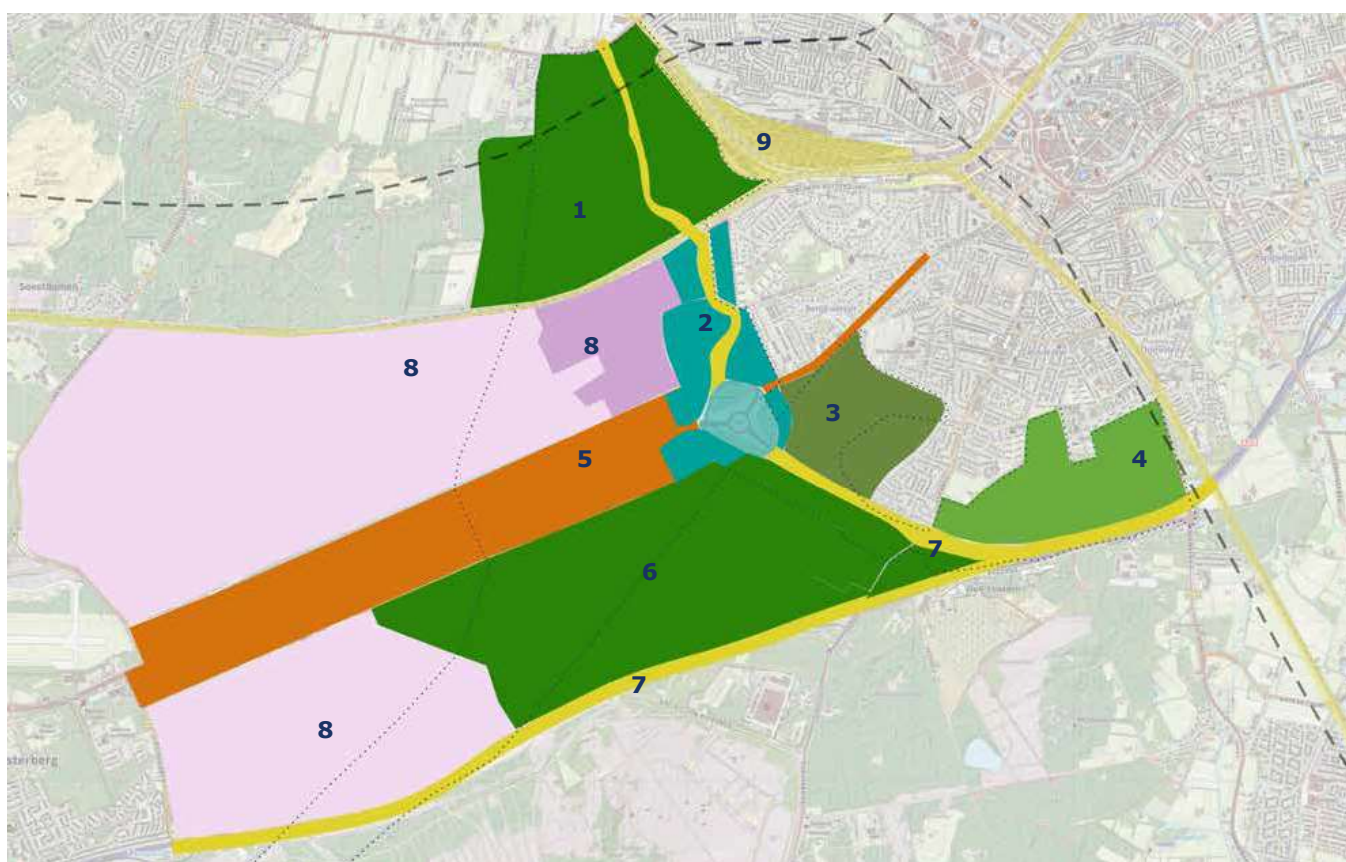

Westelijke Rondweg als corridor voor droge en schrale verbindingen

2.2.5 Robuust Natuurraamwerk

Het natuurraamwerk bestaat dus uit robuuste bosbiotopen, droge zandige biotopen die verbonden zijn door boscorridors en faunapassages. Daar waar stedelijk ontwikkelingen onder voorwaarden toegestaan zijn is het zaak om zeer kritisch te zijn op behoud van een continu bomendak, de boskernen en boscorridors. Hiervoor zijn spelregels opgesteld (zie hiervoor strategie 6).

Bij de ontwikkeling en realisatie van nieuwe infrastructuur ligt er een kans om opgave niet alleen vanuit mobiliteit te benaderen, maar de zone als geheel ook als lineair leefmilieu voor soorten van het bosmilieu en het droge zandige milieu te beschouwen. We denken hierbij aan het verschromen van de op het zuiden geëxponeerde taluds en bermen en deze open te houden voor heidevegetatie.

Karaktervolle deelgebieden

2.3 Strategie 3: Karaktervolle deelgebieden, parels en kroonjuwelen oppoetsen

Eenheid in verscheidenheid

2.3.1 Karaktervolle deelgebieden

Onder het continue bladerdak van de Amersfoortse Heuvelrug bevinden zich vele diverse deelgebieden die in de analysedocument zijn uitgebreid op ruimtelijke, functionele en ecologische aspecten omschreven (zie bijlage).

Deze gebieden onderscheiden zich van elkaar door hun ontstaansgeschiedenis en functie. Het is de ambitie om de samenhang van de deelgebieden te vergroten én de identiteit van de afzonderlijke deelgebieden te versterken. Onder de overkoepelende identiteit van een bos- en parkmilieu hebben de deelgebieden een "eigen kleur" gekoppeld aan het karakter en de functie van de deelgebieden; "eenheid in verscheidenheid".

In de visiekaart zijn ruimtelijk en functioneel samenhangende deelgebieden aangegeven. Hier volgt een korte omschrijving.

- 1. Birkhoven - Bokkeduinen
- 2. Monumentenkwartier
- 3. Klein Zwitserland
- 4. Nimmerdor
- 5. Wegh der Weegen
- 6. Hoge Klei
- 7. De westelijke Rondweg
- 8. Defensieterrainen
- 9. De Spoorzone

Birkhoven - Bokkeduinen

Birkhoven en Bokkeduinen worden momenteel van elkaar gescheiden door de Barchman Wuytierslaan. Oorspronkelijk hoorde het gebied bij elkaar als onderdeel van het Landgoed Birkhoven. Door de toenemende verstedelijking met name aan de oostzijde van de Barchman Wuytierslaan dreigt beide deelgebieden nog meer van elkaar gescheiden te worden. Vanuit cultuurhistorische, recreatieve- en natuurdoelstellingen is het de ambitie om beide gebieden als één te beschouwen. Het is een kans en uitdaging om de geïsoleerde Bokkeduinen in verbinding te brengen met Birkhoven. De aanwezige oude boskern moet via boscorridors verbonden blijven met de bossen aan de westzijde van de Barchman Wuytierslaan. Dit kan samen gaan met recreatieve verbindingen en faunapassages en een zorgvuldige recreatiezonering.

Het Monumentenkwartier

Onder het Monumentenkwartier verstaan we het cluster met de Stichtse Rotonde, het rijksmonument Constantinianum, het Belgenmonument, het Complex Onze Lieve Vrouwe ter Eem, het Cavaleriemuseum Amersfoort en het Hoornbeeck College. Dit zijn imposante gebouwen en complexen met een hoge cultuurhistorische waarde. De ordening lijkt willekeurig. Door de hekken die er nu omheen staan zijn het ontoegankelijke eilanden. Nieuwe ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelingen in het gebied creëren kansen om dit cluster als eenheid te beschouwen.

Verbindende recreatieve routes, zichtlijnen, gemeenschappelijke verhalen en groenstructuren kunnen het cluster als geheel versterken. De Stichtse Rotonde maakt onderdeel uit van het Monumentenkwartier.

Klein Zwitserland

Klein Zwitserland of de Amersfoortse berg is met NAP hoogte van 40 meter het hoogste punt van Amersfoort. De berg kent een rijke geschiedenis. Zeven linden in een cirkel op het hoogste punt markeren de oorspronkelijke locatie van de galg. Het bosgebied is een oude boskern dat vroeger deels uit eikenhakhout bestond. De belevingswaarde van het bos is hoog door het gemengde karakter en de hoogteverschillen. De ecologische kwaliteit van de bossen is redelijk tot goed. Klein Zwitserland is infiltratiegebied en waterwingebied en daarmee ook wettelijk beschermd tegen stedelijke ontwikkelingen. De recreatiedruk is hoog. Door middel van bosbeheersplannen kan het bos aan ecologische en ruimtelijke kwaliteiten winnen. Op het schaalniveau van de Heuvelrug is het een kans om dit gebied via recreatieve routes beter verbinden met andere (nieuwe) groene deelgebieden waardoor de recreatieve gebruiksdruk op de Heuvelrug beter gestuurd kan worden.

1: Landgoed Birkhoven | Bokkeduinen

2: Belgenmonument

2: OLV Ter Eem | Constantinianum

3: Klein Zwitserland | Galgenberg

4: Landgoed Nimmerdor

5: Wegh der Weegen

6: Oud Leusden

6: Laan 1914 | Zone tussen rondweg en golfbaan

6: Landgoed den Treek

7: Westelijke Rondwegzone en A28

8: Militair oefenterrein Vlakkers en Oude Kamp

8: Prins Bernhardkazerne

Nimmerdor

Het landgoed Nimmerdor is in de 17^e eeuw aangelegd in de Hollandse classicistische stijl. Dit hoog gewaardeerde landgoedbos bestaat uit statige landden, waterpartijen, (niet openbaar toegankelijke) tuin en landhuis. De ecologische kwaliteit is groot door de aanwezigheid van oude bomen en grote variatie aan landschappelijke gradiënten en overgangen. De soortenrijkdom is hoog. Het is de ambitie om de ecologische en cultuurhistorische waarden van het natuurbos en het park- en landgoedbos te versterken. Op het schaalniveau van de Heuvelrug is het een kans om dit gebied via recreatieve routes beter verbinden met andere (nieuwe) groene deelgebieden waardoor de recreatieve gebruiksdruk op de Heuvelrug beter gestuurd kan worden. Een van de te verbeteren verbindingen is de recreatie- en faunabrug voor kleine zoogdieren over de A28. Deze brug legt de verbinding met Landgoed Den Treek. Op wandelnetwerkniveau verdient de verbinding met Klein Zwitserland een upgrade.

Wegh der Weegen

De Wegh der Weegen is een landschapsarchitectonisch en cultuurhistorisch monument uit 1650. De planmatige opzet en de methode om middels stedelijke ontwikkelingen een collectieve voorziening namelijk een weg te realiseren is bijzonder en ook heel eigentijds. De krachtige structuur bestaande uit percelen gescheiden door sorties (uitgangen) die werden voorzien van wallen met beplanting is nog deels intact. Deze visie onderschrijft de ambitie van de Stichting Wegh der Weegen om de cultuurhistorische structuur zoveel als mogelijk te

behouden en herstellen. We onderscheiden op het niveau van de Amersfoortse Heuvelrug de sorties als ecologische boscorridors essentieel onderdeel van het robuuste groenstructuur. Het grootste deel van deze zone ligt binnen de gemeente Soest. Het bomendak maakt onderdeel uit van het huidige karakter van de Wegh der Weegen en de Amersfoortse Heuvelrug. De ambitie is om dit bomendak te handhaven of te versterken. Er is een onderscheid in de voorkant en de achterkant van de 'kamers'. De voorkant heeft park- en landgoed allure. De achterzijde heeft een natuurfunctie.

Hoge Klei

De Hoge Klei is een deelgebied opgespannen tussen de A28, de Westelijke Rondweg (N221), de Wegh der Weegen en het Zeisterspoor. Slechts een klein deel van dit deelgebied ligt op het grondgebied van Amersfoort. Kamp Amersfoort, het Koeldriestmonument en de Golfbaan de Hoge Kleij zijn de publiekstrekkers. Deze zijn gelegen op grondgebied van landgoed Den Treek. Langs het Zeisterspoor ligt een militair oefenterrein.

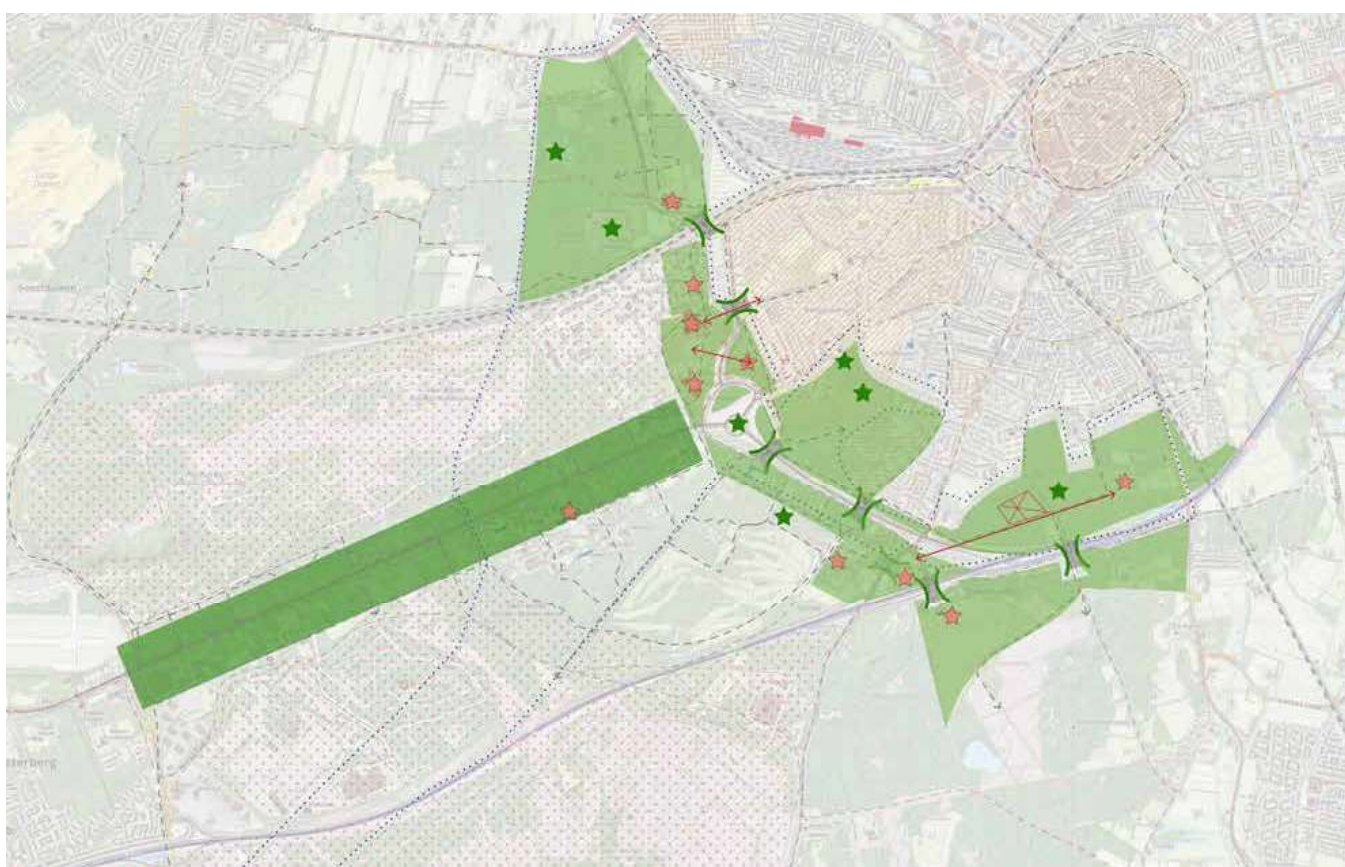
Het gebied kenmerkt zich door bossen afgewisseld met heide en open plekken. Door zijn afgelegen ligging en het feit dat het grootste deel is particulier bezit, is het een relatief onbekend en ontoegankelijk gebied. Er zijn veel hekken en verboden toegang bordjes.

Het is een kans om het gebied als eenheid te beschouwen en de totale waarde voor natuur en recreatie te verhogen door te onthekken en via gerichte beheersmaatregelen. Door de toevoeging van een betere ontsluiting voor onder andere Kamp Amersfoort kan het gebied aan kwaliteit winnen.

Westelijke Rondweg en de A28

De zuidrand van Amersfoort wordt gekenmerkt door de infrastructuurbundel N221 (Barchman Wuytierslaan, Daam Fockemalaan en Rondweg Zuid), de Stichtse Rotonde en de overgang naar de A28. Deze bundel aan infrastructuur is divers in uitstraling; van brede asfaltbundel naar een karaktervolle bosweg. Daarbij heeft de Stichtse Rotonde een iconische waarde voor het gebied. Wat de zone gemeenschappelijk heeft is de fysieke barrière die opgeworpen wordt richting de Amersfoortse Heuvelrug.

Met de aanleg van de Westelijke Rondweg en de verbreding van de A28 zijn er aanleidingen om deze zone als geheel te herzien. In plaats van een barrière richting de Heuvelrug ligt er een kans om er een verbindende zone van te maken. Er liggen kansen om de hele zone te ontwikkelen tot een moderne parkway met iconische bruggen onder andere over het spoor en een intensief recreatief padennetwerk aan weerszijden waarin de natuur een belangrijke rol speelt.

Oppoetsen van parels en kroonjuwelen, in een netwerk van wandel- en fietspaden

Defensie terreinen

De defensie terreinen drukken een belangrijke stempel op de Amersfoortse Heuvelrug. Vanuit de historie zijn ze verbonden aan de stad en spelen dus een belangrijke rol in de verhaallijnen rondom de Heuvelrug. Het voorterrein van de Bernhard kazerne aan de Daam Fockemalaan waar het cavaleriemuseum zich bevindt zou een belangrijkere rol mogen krijgen in het recreatieve netwerk van de Amersfoortse Heuvelrug. In de visie is hiervoor een suggestie gedaan om het voorterrein met een recreatief pad te verbinden aan andere deelgebieden.

Ruimtelijk bevinden de grote heide- en natuurgebieden zich op defensie terreinen. Veel terreinen zijn vanwege veiligheid afgesloten met hekwerken. Vanuit recreatiemogelijkheden voor Amersfoort is dit jammer, vanuit natuurperspectief hoeft het niet nadelig te zijn mits er faunapassages aanwezig zijn voor wild.

Het militair terrein Oude Kamp gelegen tussen Zon en Schild en het Zeisterspoor heeft geen hek om het terrein. Echter worden er wel (incidenteel) paden afgesloten. Vanuit de optiek van extensieve recreatiekansen voor de 'natuurvorsers' uit Amersfoort en omgeving is het belangrijk dit terrein toegankelijk te houden.

De Spoorzone

De spoorzone grenst ten noorden aan het projectgebied en doorsnijdt het ook. De spoorzone, eigendom van ProRail is bij uitstek een zandige, schrale en droge biotoop, die zowel de verbinding legt tussen het rangeerterrein en de heidevelden, o.a. van Defensie. Parallel aan de lange spoorlijn wort een snelfietspad ontwikkeld.

Parels, kroonjuwelen en verhalen verbinden

Het plangebied heeft een zeer hoge concentratie aan monumenten, musea en bijzondere plekken met cultuurhistorische waarden. Iedere plek is afzonderlijk te bezoeken.

Op het niveau van de Amersfoortse Heuvelrug als geheel is er géén duidelijke route die de parels en kroonjuwelen met elkaar verbindt. Het is de ambitie van deze visie om deze de parels en kroonjuwelen te verbinden met recreatieve paden en daarmee beter te ontsluiten voor de stad.

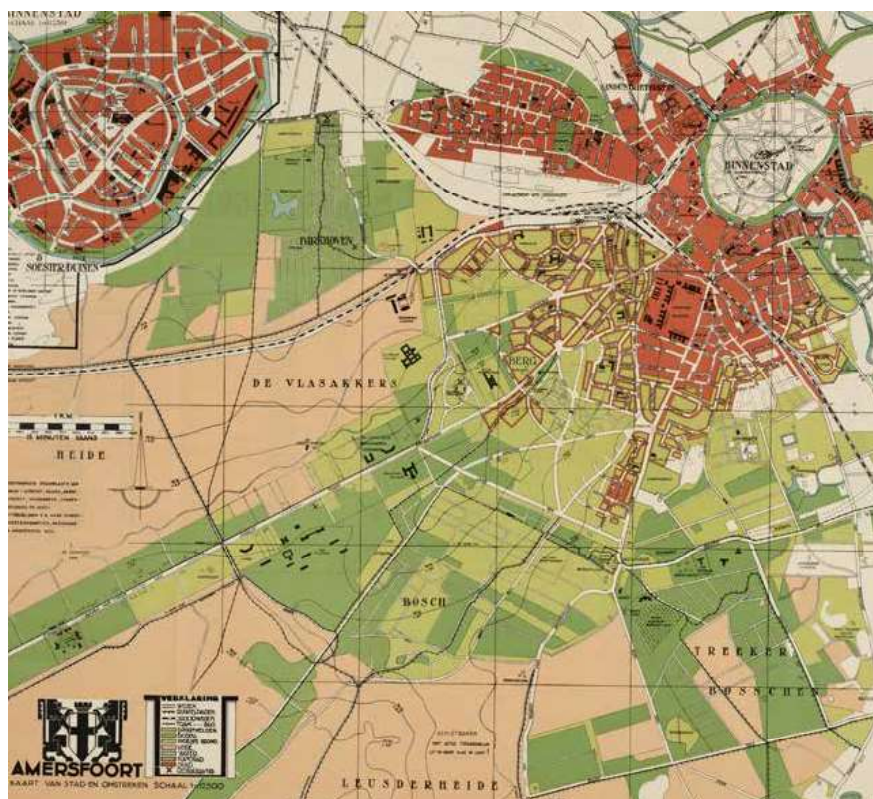
Ook per thema kunnen verhalen verteld worden die door routes ontsloten worden, bijvoorbeeld het verhaal van de militaire geschiedenis van de Heuvelrug, of bij de Nationale Monumentendag.

De Westelijke Rondweg is een barrière die geslecht wordt door nieuwe groene bruggen die nieuwe parels kunnen worden aan de kralenketting (zie pagina 43).

Ontoegankelijke gebieden, situatie 2020

3.4. Strategie 4: Versterken netwerk van recreatieve routes Ommetjes en lange afstanden

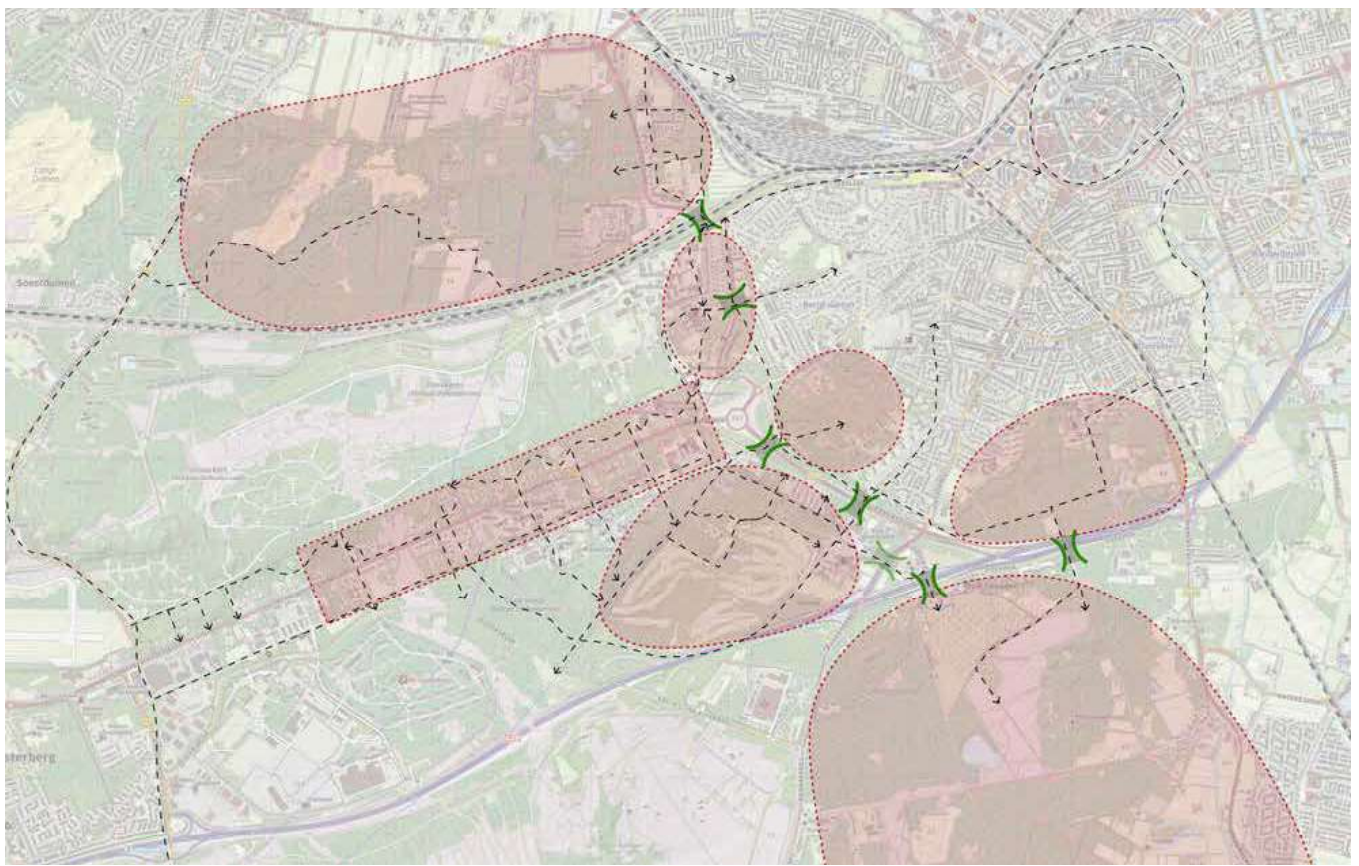
Recreatiekaart uit 1930

Netwerk recreatieve verbindingen verbeteren

Er wonen veel mensen op en rondom de Heuvelrug. De behoefte aan recreatieve paden en recreatiegebieden is groot. Het is de ambitie om meer mogelijkheden te creëren voor ommetjes in de directe omgeving.

Middels het verbeteren en aanbrengen van paden of juist het weghalen is recreatief gebruik te sturen. Met name de gebieden ten zuiden van de Rondweg zijn op dit moment in grote mate ontoegankelijk. Het zijn particuliere terreinen met ieder hun eigen hekwerken.

Deze visie geeft hiervoor aanbevelingen op het niveau van de Amersfoortse Heuvelrug. Het gaat in de visie om aanbevelingen voor verbindingen tussen gebieden. Voor de paden binnen deelgebieden verwijzen we naar de beheerplannen of inrichtingsplannen, vermeld in de bijlage.

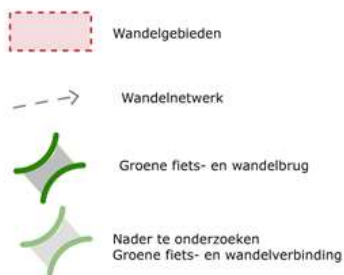

Wandelnetwerk

3.4.1 Wandelroutes

Het studiegebied bestaat uit 7 groen- en recreatiegebieden waarin, met name in de parkbossen, fijnmazige wandelnetwerken aanwezig zijn. Ieder deelgebied kent zijn eigen wandelroutes. Er zijn echter niet of nauwelijks verbindingen tussen de gebieden. Met de toenemende verstedelijkingsdruk is de behoefte aan ommetjes in de eigen woonomgeving toegenomen.

Door het realiseren en faciliteren van een aantal missing links in routestructuren zijn verbeteringen aan te brengen in de toegankelijkheid van gebieden en de mogelijkheid om thematische routes te maken. De visiekaart geeft de ambitie en kansen weer voor een fijnmazig netwerk. Met name rondom de Westelijke Rondweg en de gebieden ten zuiden daarvan kunnen beter ontsloten worden. We onderscheiden twee parallelle wandelroutes rondom die als iconroute voor de kwaliteitsverbetering van de Amersfoortse Heuvelrug gerealiseerd kan worden: de bosparkpaden.

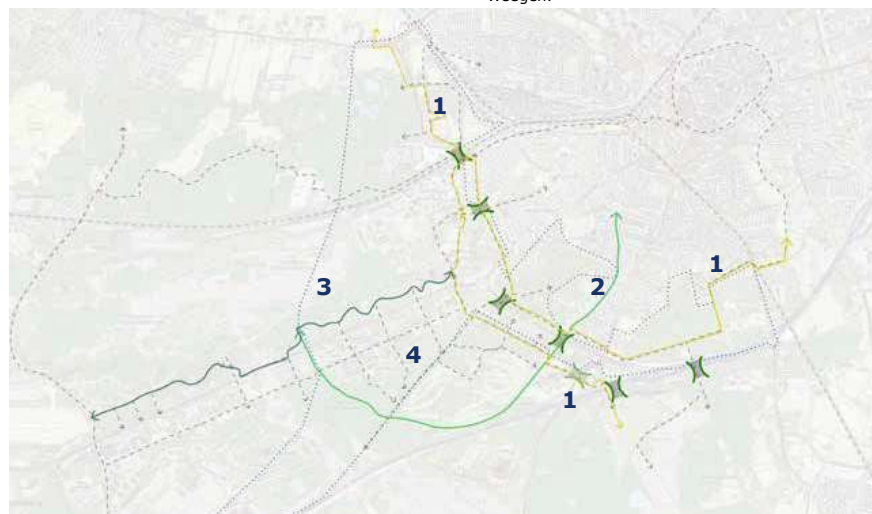

Bosparkpaden

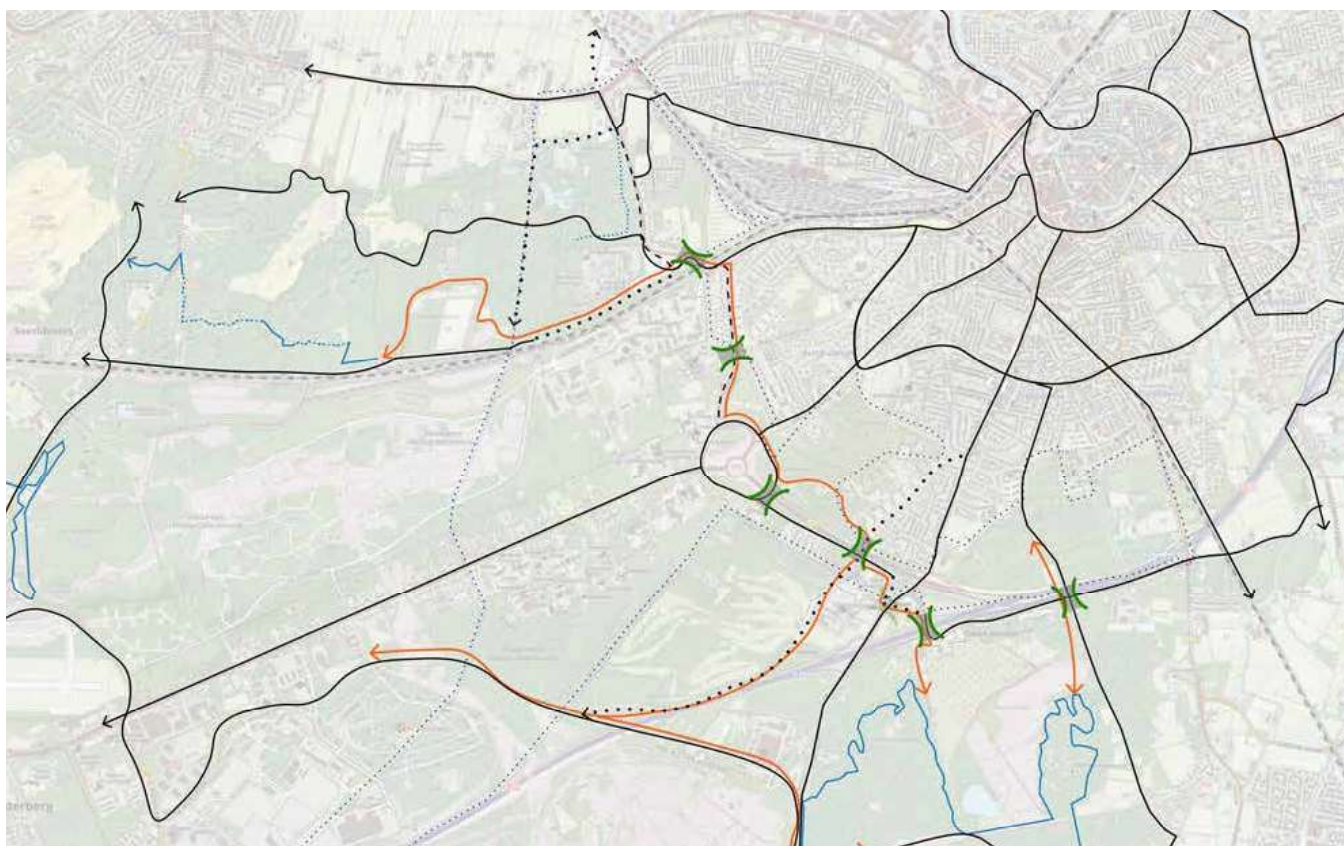
De bosparkpaden loopt aan de zuidzijde en aan de noordzijde van de ringwegenstructuur en verbinden de karaktervolle deelgebieden en particuliere terreinen, cultuurhistorische ensembles, monumenten en musea. Met name aan de zuidzijde is samenwerking tussen de grondeigenaren noodzakelijk om deze routes te realiseren. De paden leggen de verbinding tussen het Eemdal aan de noordzijde en het Eemdal aan de zuidzijde van het centrum van Amersfoort.

Kapelweg-Appelweg-Bosweg

Door de nieuwe brug over de Rondweg Zuid kan de oorspronkelijke Dodenroute weer hersteld worden. Deze route verwijst naar de grote deportatie van meer dan 1400 mannen die op 11 oktober 1944 op transport werden gezet naar Neuengamme bij Hamburg. De meesten zetten hier de laatste stappen op Nederlandse bodem vanaf het kamp Amersfoort via de Kapelweg naar het station. Deze route heeft naast een grote symbolische betekenis ook een recreatieve functie ter ontsluiting van het Kamp Amersfoort, het Koeldriest monument, de Hoge Kleij en legt verbinding met de Wegh der Weegen.

Bijzondere wandelroutes: 1. Bosparkpaden, 2. Kapelweg-Appelweg-Bosweg, 3. Achterlangs de Wegh der Weegen, 4. Kleiweg

Fietsnetwerk

Achterlangs de Wegh der Weegen

De weg "Achterlangs de Wegh der Weegen" koppelt bestaande wandelpaden en ontsluit hekwerken tussen de verschillende invullingen van de kamers. De weg ligt ten zuiden van het bestaande hekwerk van Defensie om de natuur hier te ontzien en de veiligheidszone van Defensie in acht te nemen. De route zorgt voor een intern netwerk tussen de sorties en de voorzijde van de Wegh der Weegen.

Kleiweg

De Kleiweg is een oude middeleeuwse route vanaf Klein Zwitserland naar buiten.

3.4.2 Fietsnetwerk

Het fietsnetwerk van de Amersfoortse Heuvelrug bestaat uit een zevental radialen vanuit het centrum naar buiten en een drietal ringstructuren. Hoewel de fietsstructuur niet slecht is, zijn met name de Rijksweg en de ringwegenstructuur een barrière voor een logisch en aantrekkelijk fietsnetwerk. Ook constateren we dat er een aantal nader te onderzoeken missing links en kansen aanwezig is die het netwerk kunnen verbeteren. Het is de ambitie om een aantrekkelijk fietsnetwerk te realiseren.

Hierin zijn twee type fietsnetwerken te onderscheiden:

- het snelfietsnetwerk voor woon - werkverkeer en lange afstand fietsen
- het recreatieve fietsverkeer waarbij de beleving en het aandoen van recreatieve knooppunten belangrijk zijn.

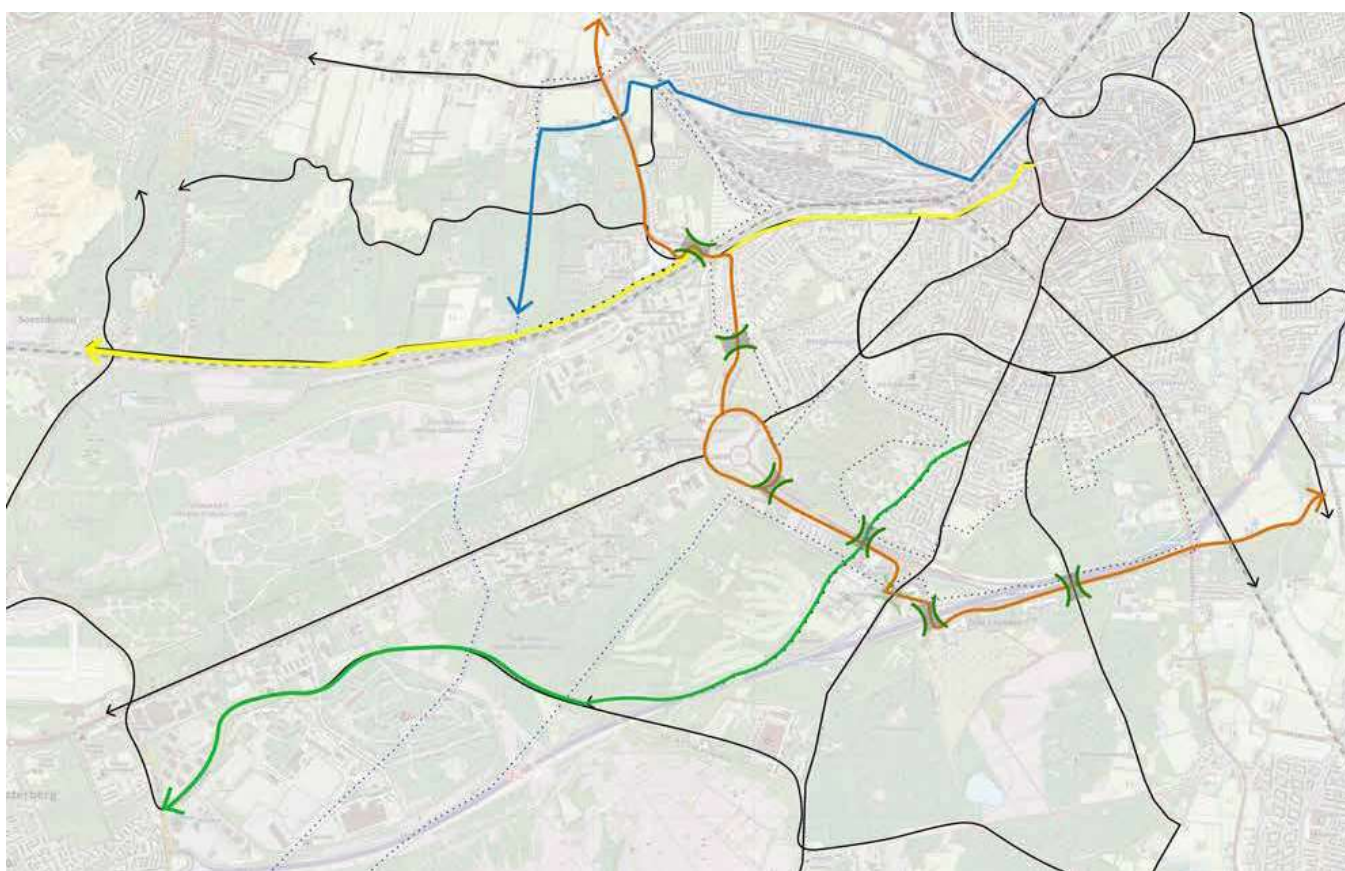
De voor de Amersfoortse Heuvelrug belangrijke fietsroutes worden hieronder beschreven.

Snelfietsroutes

Voor het snelfietsnetwerk is een snelfietsroute in ontwikkeling van Utrecht naar Amersfoort die geprojecteerd is langs ten noorden van het spoor, in een relatief smalle zone tussen spoorlijn en Dierenpark Amersfoort. In deze smalle zone zijn oude bosopstanden aanwezig. Deze zone is ook van groot belang voor het op de langere termijn verbinden van Bokkeduinen en de rest van de Heuvelrug. Verder wordt in deze zone ook dakwater van de gebouwen van het dierenpark geborgen. In het kader van het 'infinity forest' concept en het natuurnetwerk wordt aangeraden om goed te kijken naar de ecologische inpassing van dit tracé.

Bosbadroute

Vanuit het centrum, de spoorwegovergang aan de Soesterweg is een doorsteek zeer gewenst tussen de hockeyvelden en het Bosbad richting de Zandlaan. Deze route bestaat niet maar kan een ontlasting van het fietsverkeer betekenen voor Birkhoven dat nu vanaf het noorden, langs de hekken van het Bosbad, richting het zuiden en westen fietst. Ook is de spoorwegoversteek zeer belangrijk in de route van het centrumgebied naar Bokkeduinen en Birkhoven en verder.

Bijzondere fietsthemaroutes, Bosparkroute, Appelweg en Bosbadweg en de twee snelfietsroutes

Appelweg en Kapelwegroute

We constateren dat er een recreatief aantrekkelijke route mist vanaf centrum Amersfoort richting het Kamp Amersfoort, de Golfbaan de Hoge Kleij, het Koeldriest monument en het Zeisterspoor. Het Zeisterspoor is een veel gebruikte fietsradiaal die een rondje Leusden, Soest Amersfoort mogelijk maakt. Het Kamp Amersfoort is slecht te bereiken vanaf het station. Een fietsverbinding over de Kapelweg ten noorden van de Westelijke Rondweg, met een nieuwe fietsbrug over de rondweg aansluitend op de Loes van Overeemlaan/ Appelweg richting het Zeisterspoor is een missing link die veel recreatieve mogelijkheden en cultuurhistorische verhalen kan verbinden. Deze route is de voormalige Dodenroute (van 11 oktober 1944), een historische marsroute van gevangenen van het kamp Amersfoort naar het station voor het transport naar Neuengamme. Deze route wordt elk jaar herdacht maar kan niet meer gelopen worden sinds de aanleg van de Rondweg Zuid. Op een historische-recreatieve kaart uit 1930 is de route nog goed zichtbaar.

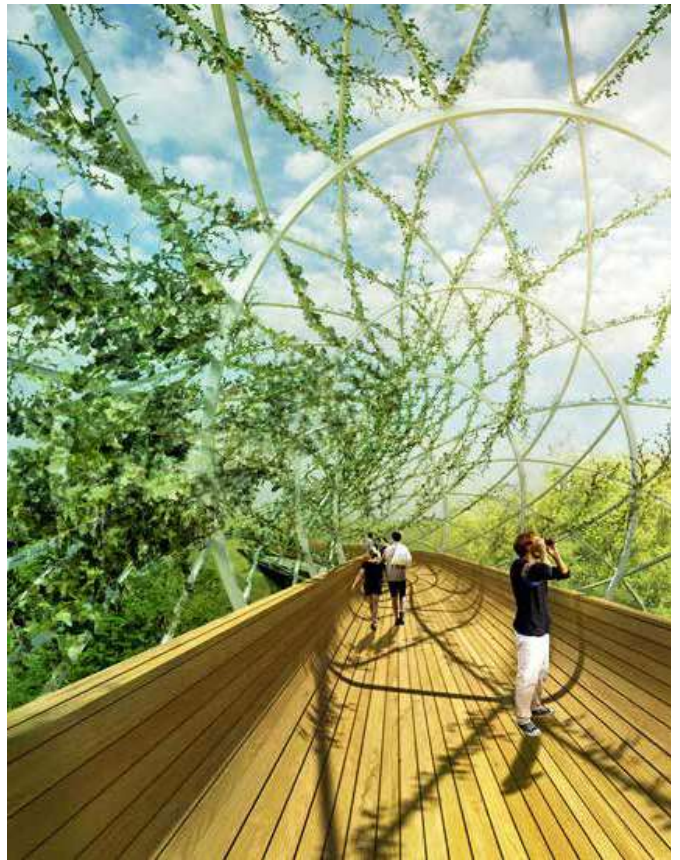

Bosparkroute

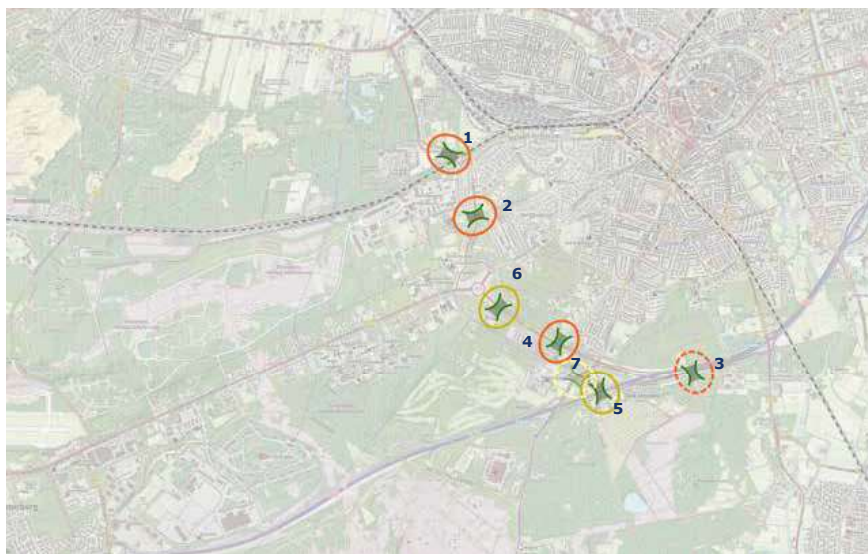
Parallel aan de ringwegenstructuur ligt een doorgaande fietsstructuur die een belangrijke bijdrage kan leveren aan het bereikbaar maken van de functies en groengebieden op de Amersfoortse Heuvelrug. We noemen deze route de Bosparkroute. Deze route vormt de derde ring in de structuur van radialen en cirkels rondom het centrum maar bestaat nu slechts uit een verzameling van delen fietspad zonder eigen identiteit en met slechte verbindingen. Met de aanleg van de nieuwe Westelijke Rondweg kan een verschil gemaakt worden. Een te onderzoeken kans is het voor de auto afwaarderden van een van de rondwegen van de Stichtse Rotonde waardoor deze meer betekenis kan krijgen in de recreatieve structuur.

Mountainbikeroutes

Op Landgoed Den Treek ligt een professionele mountainbikeroute. Ook in de Soestduinen zijn routes. De verbinding tussen de mountainbikeroutes wordt via bestaande fietspaden gefaciliteerd. Er wordt zeer terughoudend omgegaan met nieuwe mountainbikepaden in het gebied. Alleen wanneer er aantoonbaar sprake is van meerwaardecreatie voor het deelgebied of het gebied als geheel én het bijdraagt aan de doelen van de visie, is een pad bespreekbaar.

Nadenken over een beeldkwaliteit van de bruggen (o.a. van Stardard architecture)

Nieuwe bruggen en aan te passen bruggen in dezelfde beeldtaal

Parkway Bruggen

Bij de realisatie van de Westelijke Rondweg (WR) en de aanpak van knooppunt Hoevelaken (KH) worden nieuwe (fiets)bruggen gerealiseerd:

1. Fiets/voetgangersbrug over het spoor tussen de Daam Fockemalaan en Barchman Wuytsierslaan (WR)
2. Auto|Fiets/voetgangersbrug tussen OLV ter Eem en Prins Frederiklaan (WR)
3. Fiets/voetgangersbrug over de A28 richting Landgoed den Treek (KH)

Er liggen ook kansen voor een nieuwe fiets/voetgangersbrug tussen de Kapelweg en de Loes van OvereemLaan richting kamp Amersfoort (route 4).

Er is een wens om ook deelgebied Hoge Kleij en het Landgoed Den Treek via Oud Leusden met elkaar te verbinden. Deze verbinding moet nader onderzocht worden (verbinding 7).

Verkend zou verkend kunnen worden of deze verbindingen als onderdeel van één beeldtaalfamilie ontworpen kunnen worden waarmee de 'parkway' een 21ste eeuwse icoon worden zoals de Stichtse Ronde dat in de jaren '60 was. Ook bestaande bruggen en viaducten kunnen getransformeerd worden conform deze beeldtaal wanneer onderhoud of vervanging zich aandient (brug 5 en 6). Vanuit hedendaagse ambities met betrekking tot natuur en biodiversiteit worden moderne natuurinclusieve bruggen geadviseerd. Dat wil zeggen dat integraal in het brugontwerp de voorwaarden geschapen worden voor de oversteek van specifieke doelsoorten. Met deskundigen zal hiervoor een specifiek programma van eisen opgesteld moeten worden. Ook het vergroenen kan een integraal onderdeel zijn van de brugarchitectuur.

Zonering van rustzoekers en actieve recreanten

2.5 Strategie 5: Zoneren van recreatie en recreatieve ontwikkelingen: Ruimte voor natuurvorsers en actievelingen

2.5.1 Recreatieve zonering

Bij een robuust natuurnetwerk hoort een zonering in de gebruiksdruk. Intensief recreatief gebruik en honden verstoren de natuur. Uit het belevingsonderzoek van Labyrint kwamen immers ook 2 typen gebruikers naar voren, de natuurvorsers en de actievelingen.

In deze visie wordt voorgesteld om een aantal gebieden te extensiveren of extensief te houden én op een aantal gebieden de recreatieve toegankelijkheid te vergroten om te voldoen aan de toenemende recreatieve vraag.

De extensivering vindt plaats op Landgoed Den Treek; de Golfbaan De Hoge Kleij en het boscomplex gelegen rondom de Hoge Kleij maken hier onderdeel van uit. Er komen geen nieuwe wandelpaden of andere routes.

Extensief wordt ook de achterzijde van het complex van de Wegh der Weegen. In Birkhoven – Bokkeduinen wordt een extensivering voorgesteld in het deel ten westen van het Dierenpark.

De spoorwegdriehoek in Bokkeduinen (eigendom NS) is nu redelijk extensief maar wordt steeds meer gebruikt. Deze heuvelrijke en zandige biotoop ontwikkelt zich langzaam tot bos. Middels natuurbeheer kan hier een diverse natuurkern ontstaan

Aandachtspunt is de toenemende gebruiksdruk vanuit de ontwikkelingslocatie Mr. Blom. Het extensieve karakter dient behouden te blijven, door het weren van fietsverkeer en honden in verband met de aanwezigheid van dassen.

Ook delen van de Stichtse Ronde en de zuidzijde van Klein Zwitserland zullen extensiever worden.

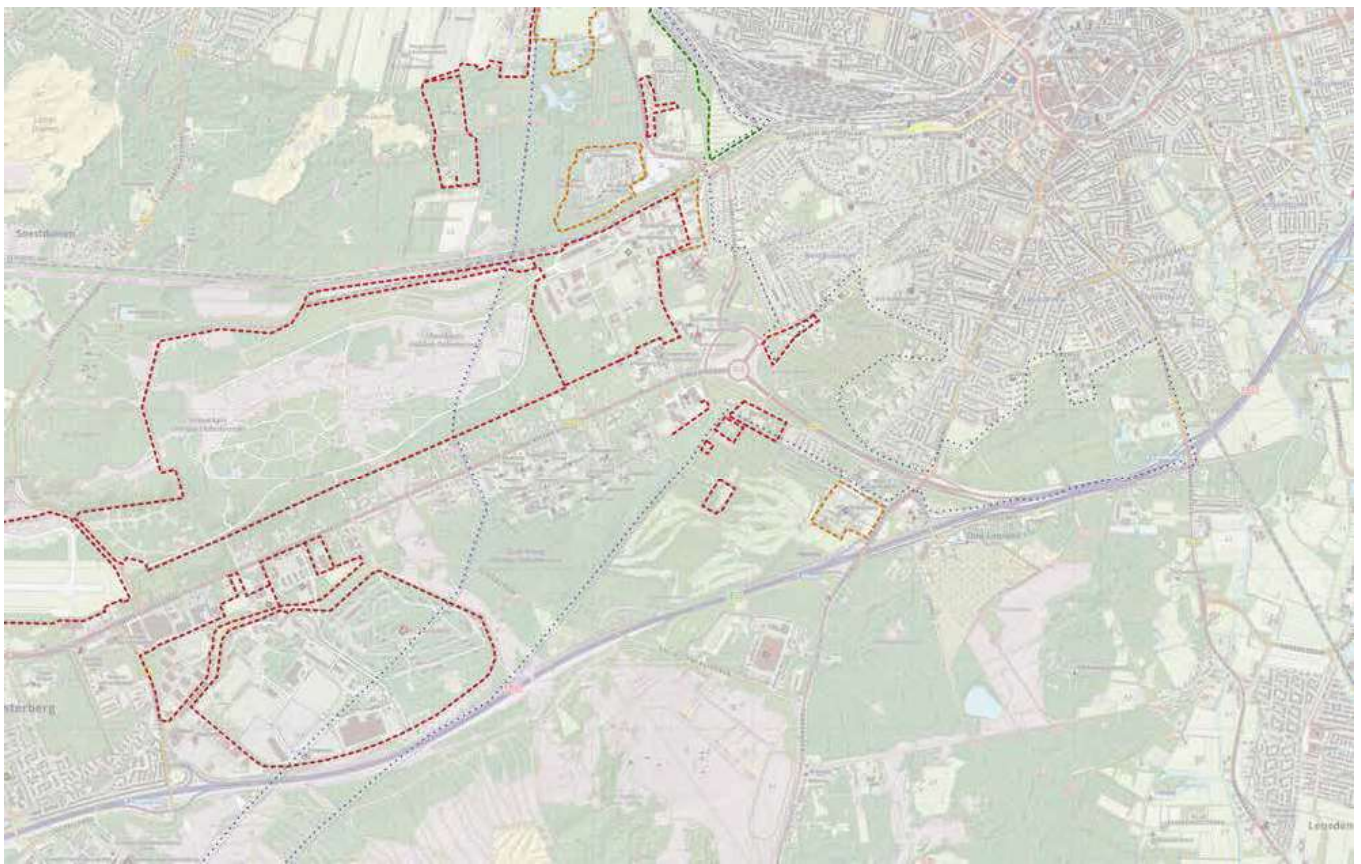
De middelen om te extensiveren zijn om géén nieuwe paden aan te leggen, en geen nieuwe recreatieve voorzieningen te plaatsen in deze gebieden en eventueel te onthekken.

De intensieve parkbossen worden ook intensiever beheerd.

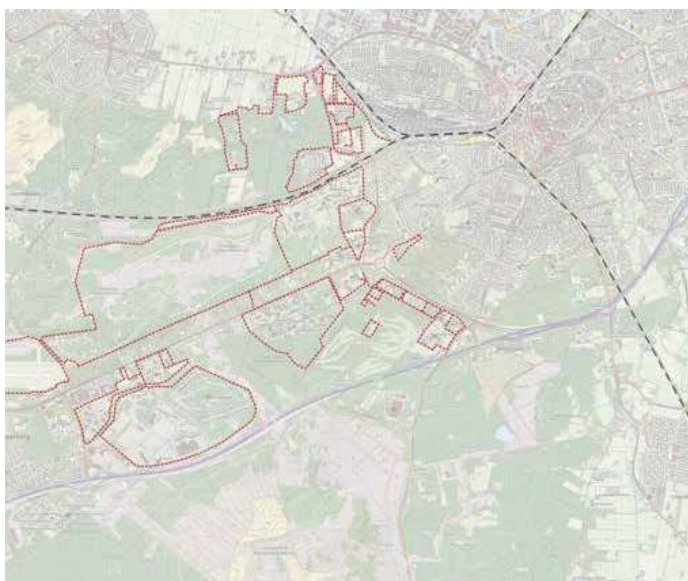
De recreatiepoorten bestaan uit een trefpunt en een startpunt voor wandelingen met een informatievoorziening ten aanzien van de nieuwe Heuvelrugroutes met de daaraan gekoppelde parels en kroonjuwelen en een parkeerlocatie (groot én klein). Er zijn geen nieuwe recreatiepoorten toegevoegd.

De poort bij het Hoornbeek College is gekoppeld aan de vele openbaar vervoerslijnen die hier passeren.

Voorstel om te onthekken en gericht te onthekken

Huidige hekwerken

- Fauna passeerbare hekwerken
- Fauna passeerbare hekwerken met poorten: openstelling gedurende vastgestelde tijden
- Fauna passeerbare hekwerken ter bescherming van natuurwaarden en/of rust

2.5.2 Hekken

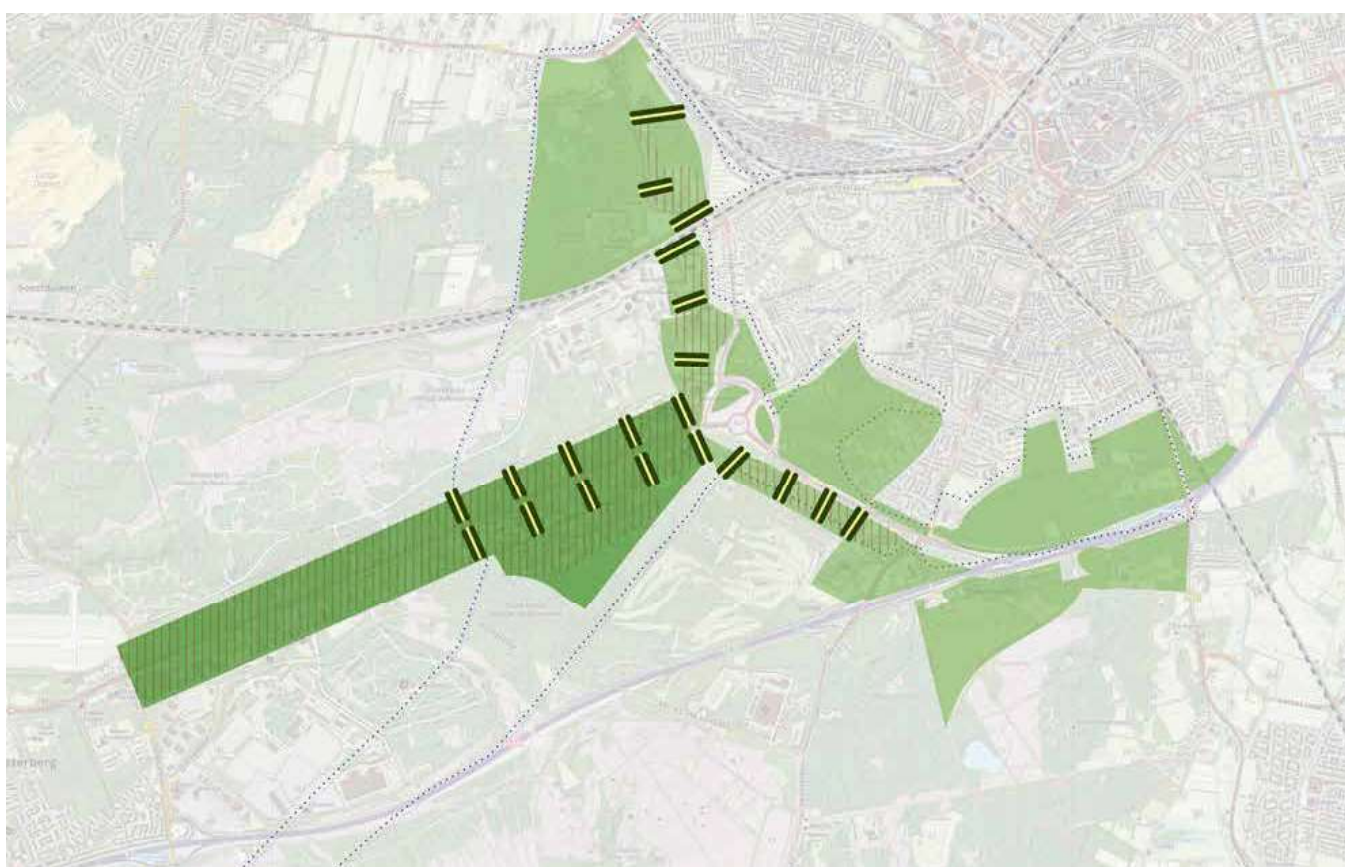
Het strategisch plaatsen of juist wegnemen van hekwerken op de Amersfoortse Heuvelrug is een middel om te sturen in recreatieve druk. De Amersfoortse Heuvelrug kan aan recreatieve gebruikskwaliteit winnen als een aantal hekwerken verwijderd wordt. Met name in de hoek van het O.L.V Ter Eem, Constantinianum, Lichtenberg liggen de kansen. Deze terreinen hebben ieder hun eigen padenpatroon omgeven door hekwerken.

Bij samenwerking kan een groter en rijker parkbos ontwikkeld worden met hogere recreatieve waarden.

Ook zijn de hekken rondom Zon en Schild storend vanuit ruimtelijk en recreatief gebruik. Het bos en parkgebied rondom Zon en Schild zou aan recreatieve kwaliteit winnen als niet de hekken maar slim geplaatste openbare padensystemen en natuurlijke barrières de gebruiksdruk en toegankelijkheid sturen.

Op andere locaties waar meer rust gewenst is worden juist hekwerken mits goed in gepast ingezet om deze rust te waarborgen.

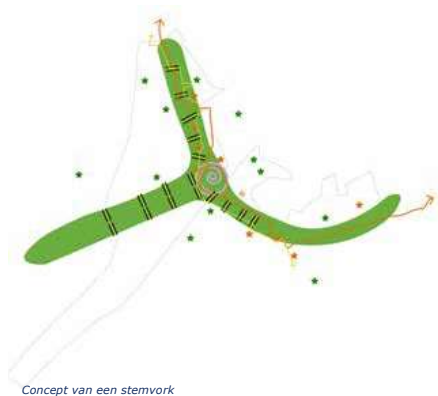
De vormgeving van de hekwerken of de wijze van inpassing is maatwerk per onderdeel (van statige hekwerken tot hekwerken binnen beplantingsstructuren of takkenrillen als hekwerk).

Zoning van stedelijke ontwikkelingen

Strategie 6: Limiteren en zoneren van stedelijke ontwikkelingen

Geconcentreerd bijzonder wonen onder een continue bomendak

De strategieën 'Infinity forest' en het 'robuuste natuurnetwerk' als hoofddoelstellingen voor de Amersfoortse Heuvelrug beperken de mogelijkheden voor stedelijke ontwikkelingen die inbreuk maken op het bomenbestand en de natuurwaarden.

Onder het bomendak zijn stedelijke functies mogelijk onder voorwaarden maar niet overal.

2.6.1 Zonering stedelijke ontwikkelingen op niveau Amersfoortse Heuvelrug

In de vorige eeuw hebben veel grootschalige instituten -die groen en ruimte als vestigingskwaliteit zagen- zich gevestigd langs de Wegh der Weegen en de ringwegenstructuur bestaande uit Laan 1914 – Stichtse Rotonde, Daam Fockemalaan en Barchman Wuytierslaan.

De ontwikkelingsdruk op deze twee structuren is groot. De gronden zijn voornamelijk particulier eigendom. Het is noodzakelijk heel kritisch te zijn op de toegestane stedelijke ontwikkelingen. Het omslagpunt waarbij de identiteit van de Amersfoortse Heuvelrug, namelijk het 'continue bomendak' en de natuur plaatsmaakt voor een stedelijke gordel waarbij het bos zich terugtrekt, is al bijna bereikt. Dit betekent niet dat er geen stedelijke ontwikkelingen mogen plaatsvinden maar de vraag is vooral hoe en hoeveel.

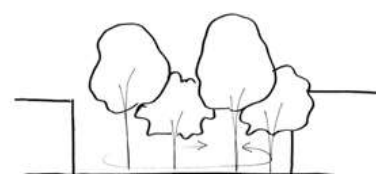
Maatwerk is noodzakelijk om de waardevolle identiteit van de Amersfoortse Heuvelrug niet te verliezen maar juist te versterken. De strategieën 1 t/m 6 zijn daarvoor leidend.

Wij stellen voor om alleen nog gebouwde stedelijke ontwikkelingen in de bosparkgordel en Wegh der Weegen toe te staan onder zeer strikte voorwaarden. Elders op de Amersfoortse Heuvelrug zijn geen stedelijke ontwikkelingen meer mogelijk. Deze strategie heeft tot doel om de groene identiteit van de Amersfoortse Heuvelrug te beschermen tegen ongebreidelde stedelijke ontwikkelingen.

De beschreven strategieën en spelregels voor ontwikkeling gelden als richtlijnen waarlangs initiatieven getoetst kunnen worden. De visie blijft echter een visie op hoofdlijnen. Lokaal maatwerk is en blijft altijd noodzakelijk. Lokale omstandigheden zoals bijvoorbeeld hoge monumentale status kan een spelregel zwaarder doen wegen dan een andere. Echter de ambitie van het behouden van de groene identiteit Amersfoortse Heuvelrug en het creëren van een robuust natuurraamwerk is leidend.

Bebouwingshoogte onder boomhoogte (bron: <https://www.atlasleefomgeving.nl/>)

onder bladerdak

50% kroonprojectie volwassen eerste grootte bomen in volle grond

2.5.2 Spelregels bouwen in de bosparkgordel en Wegh der Weegen

Om de ambitie meetbaar en bespreekbaar te maken is een aantal spelregels opgesteld. De spelregels zijn geordend naar mate van belangrijkheid. We werken met 5 treden op een 'afwegingsladder'. De 1e trede hanteren we als nultrede aangezien deze in alle opzichten vastliggen en niet onderwerp van verdere afweging kunnen zijn. Tredes 1 tot en met 4 passen binnen de geformuleerde strategieën.

Bestaande bouwrechten en wettelijke beschermingen

0. Bestaande bouwrechten, bestaande afspraken en contracten worden gerespecteerd. Wettelijk vastgelegde beschermingen zoals bijvoorbeeld natuurnetwerken en monumentale status complexen zijn van toepassing.

Behoud groene identiteit Heuvelrug en creëren robuust natuurraamwerk

1. Behoud bestaande bossen, oude boskernen en zomen (NNN).
2. Realiseer een robuust groen- en natuurraamwerk (maatwerk aan de hand van de gebiedsopgaven en -kwaliteiten).

Meerwaardecreatie cultuurhistorie, recreatieve functies, en verbindingen leggen op het niveau van de Amersfoortse Heuvelrug

3. Het verbeteren van de verbindingen tussen karaktervolle deelgebieden en het versterken van cultuurhistorische en recreatieve waarde ten behoeve van de stad.

GSI (Ground Space Index)

De verhouding tussen het totaal overbouwde oppervlakte (inclusief gehandhaafde bestaande bebouwing) en de terreinoppervlakte (= de aan ontwikkeling toerekenbare bruto terrein oppervlakte, gemeten in horizontale projectie, inclusief alle buitenruimte, parkeren en weginfrastructuur e.d.).

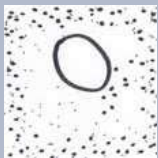
Passende stedelijke ontwikkelingen in de bosparkgordel en Wegh der Weegen

4. Spelregels stedelijke inpassing groenkwaliteit in de 'kamers' van de bosparkgordel en Wegh der Weegen binnen het robuuste groen- en natuurraamwerk. Deze spelregels voor stedelijke ontwikkelingen komen bovenop hetgeen in treden 0 tot en met 3 is verwoord. Dat wil zeggen dat trede 4 alleen van toepassing is, wanneer voldaan is aan de uitgangspunten van de voorgaande treden.

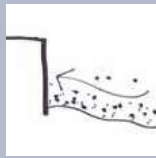
- 50% van het oppervlak van het terrein moet bedekt zijn met kroonprojectie van volwassen bomen in volle grond. Bij jonge aanplant dient het eindbeeld in ogenschouw genomen te worden. Bebouwing en stedelijk gebruik onder de kroonprojectie is mogelijk mits de groeiomstandigheden van bestaand en toekomstige bomen optimaal en toekomstgericht zijn ingericht.
- Bebouwingshoogte blijft onder de boomtoppen van toekomstbomen¹.
- Ground space index (GSI) < 0,1 inclusief gebouwd bovengronds parkeren².
- Parkeren bij voorkeur onder de gebouwen, minimale verharding en belasting bosbodem.
- Geen vertuining van het landschap (zie handreiking beeldkwaliteit boswonen).

¹ Aanwezig of nog te planten bomen, die onder goede groeiomstandigheden op deze locatie optimaal kunnen groeien.

² De GSI gaat over bestaande, gehandhaafde en toe te voegen bebouwing. De GSI is context gebonden en wordt in relatie gezien tot meerwaardecreatie. In geval van monumentale of waardevolle bebouwing is nauwkeurig maatwerk noodzakelijk en wordt een totaalaftreking gemaakt tussen de bovengenoemde spelregels. Daar waar in de bestaande situatie de GSI de grens van 0,1 al benadert of overschrijdt, wordt geloken naar maatwerkoplossingen. Het robuuste bos- en natuurraamwerk (strategie 'Infinity forest') en meerwaardecreatie zijn daarin leidend.

Groene landschappelijke setting.

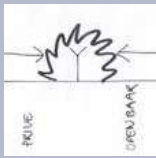
Groen golft tegen de bebouwing aan.
Hogere bomen staan op afstand van de bebouwing.

Bestaande bomen zoveel mogelijk handhaven.

Eenheid in ruimtelijke middelen en sfeer.

Scheiding tussen openbaar en privé op natuurlijke wijze door middel van grondwerk en/of beplanting. Regenwater als scheiding kan ook.

Gebruik van inheems en autochtoon plantmateriaal. Klimaatbestendige bossen creëren, passend op de Heuvelrug

Illusie van oneindige groene ruimte

Landschappelijke inpassing van wegen

Maken van natuurlijke overgangen, in struweel naar opgaande beplanting.

Het toepassen van het water indien mogelijk en zichtlijnen als ruimtelijk middel, illusie van vergezichten en landschap.

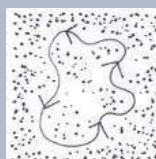
Materialisatie geïnspireerd op een oneindig bos, halfverharding, afgestrooid asfalt, robuust straatmeubilair.

Vergroten van de biodiversiteit in alle facetten in natuurlijke randen aan bosvakken.

Ensceneren van zichten, van verbergen en zichtbaar maken is onderdeel van het landschapsonderwerp (door middel van grondlichamen, groen en water).

Doorgaande wandel- en flaneerroute in groene setting.

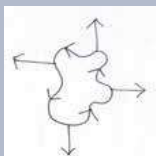

Robuuste beheerseenheden.

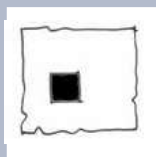
Handreiking beeldkwaliteit boswonen

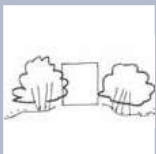
Duurzaam watersysteem, vasthouden van regenwater.

Padenstructuur sluit aan op routes in de omgeving

Compact bouwen in lage
GBI <0,1

Hoogte van bebouwing in
overeenstemming met de hoogte van
het omringende bos

Parkeren onder het gebouw

Niet zo, een tuin in een bos

maar zo, woning als onderdeel van het boslandschap

Visiekaart

	Landgoedbos		Stedelijke ontwikkeling mogelijk onder voorwaarden
	Natuurbos		Monument als parel
	Schrale zandige biotopen		Groene parel
	Eem scheg		Zichtlijnen
	themaroute rondom Bosparkroute		
	Radiale themaroute, Bosbadroute en Appelwegroute		
	Snelfietspad		
	Groene fiets- en wandelbrug		
	Wandelnetwerk		

Visiekaart

COLOFON

Titel: Visie Amersfoortse Heuvelrug
Ontwikkelingsstrategie

Opdrachtgever: Gemeente Amersfoort, Afdeling Stad & Ontwikkeling

Uitgevoerd door: **Kruit|Kok** Landschapsarchitecten

Ontwerpteam: Esther Kruit, Mariëlle Kok, Anastasia Demidova (Kruit|Kok Landschapsarchitecten)

Contactpersoon: Esther Kruit

Plaats en datum: Eindhoven, 21 01 2022

Projectnummer: L2003

Documentnummer: L2003 R003f

Kruit|Kok Landschapsarchitecten

Eindhoven
Strijp-S SWA 4.013
Torenallee 45
5617 BA Eindhoven
040-2516114

Oss
Raadhuislaan 2a
5341 GM Oss
0412-624468

www.kruitkok.nl

© Kruit|Kok Landschapsarchitecten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Kruit Kok Landschapsarchitecten.

Kruit Kok hebben bij hun werkzaamheden de zorgvuldigheid in acht genomen die van haar kan worden verwacht. Aan de getoonde informatie in deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Op de werkzaamheden van Kruit Kok zijn de voorwaarden van toepassing zoals vastgelegd in De Nieuwe Regeling 2005 (DNR 2005).

Kruit Kok hebben met zorgvuldigheid de beelden in deze publicatie geselecteerd. Het kan voorkomen dat niet alle rechthebbenden van de gebruikte beelden zijn achterhaald. Belanghebbenden worden verzocht contact op te nemen.

